

III. KONIUNKTURA W ROLNICTWIE

1. Omówienie wyników badania

1. Zazwyczaj w drugim kwartale roku koniunktura rolna ulega poprawie. W ostatnich 20 latach badania koniunktury przez IRG SGH tylko 4-krotnie zdarzyło się, by wartość wskaźnika koniunktury (IRGAGR) obniżyła się o tej porze, a średni przyrost w tych latach, w których ona wzrosła, wyniósł 3,1 pkt. W drugim kwartale 2020 r. wartość wskaźnika koniunktury zmniejszyła się aż o 11,6 punktu. Dekoniunktura postępuje już trzeci kwartał z rzędu, z kwartału na kwartał przybierając na sile. Spadek wartości IRGAGR w IV kwartale 2019 r. wyniósł 2,8 pkt, a w I kwartale br. 4,9 pkt. Pogorszenie się koniunktury jest skutkiem przede wszystkim osłabienia się nastrojów – wartość wskaźnika zaufania, jednej ze składowych ogólnego wskaźnika koniunktury, spadła o ponad 23,3 punktu. W mniejszym stopniu do spadku wartości ogólnego wskaźnika koniunktury przyczyniło się zmniejszenie się przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych – wartość mierzącego je wskaźnika obniżyła się o 5,7 pkt.

Równie głębokiego spadku wartości wskaźnika zaufania, mierzącego nastroje wśród rolników, nie zanotowano w całej wcześniejszej historii badania koniunktury w polskim rolnictwie przez IRG SGH. Bez wątplenia jest to jeden ze skutków wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego w celu przeciwdziałania rozwojowi epidemii COVID-19. W konsekwencji wprowadzonych obostrzeń gospodarka krajowa doznała silnego wstrząsu, który ujawnił się m.in. w sektorze HoReCa i handlu zagranicznym. Spadek popytu na niektóre surowce rolne i artykuły żywnościowe skutkowało spadkiem cen. Na pytanie o wpływ kryzysu COVID-19 na sytuację gospodarstwa rolnego zaledwie 5,9% uczestników badania odpowiedziało, że był on nieodczuwalny. Spośród pozostałych 14% uznało go za dotkliwy, 61,1% za odczuwalny, a 24,8% za nieznaczny. Załamanie w rolnictwie objawiło się pogorszeniem się sytuacji finansowej gospodarstw rolnych, spadkiem wydatków na produkcję i zmniejszeniem skłonności do zaciągania kredytów na jej finansowanie. Przewidywania rolników są powściągliwie optymistyczne – spodziewana jest nieznaczna poprawa sytuacji w III kwartale.

2. Pogorszenie się koniunktury jest powszechne. W największym stopniu odczuły je gospodarstwa położone w makroregionie środkowozachodnim (spadek wartości IRGAGR o 26,4 pkt), gospodarstwa małe, tj. o powierzchni do 7 ha (o 18,9 pkt), prowadzone przez osoby w wieku do 30 lat (o 13,4 pkt), z wykształceniem wyższym (o 13,6 pkt) oraz gospodarstwa zajmujące się uprawą roślin wieloletnich (o 15,6 pkt).

3. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wielkość przychodów pieniężnych gospodarstw rolnych zmniejszyła się w ciągu kwartału o 10,7 pkt i wynosi -28 pkt. Jest niższa od wartości sprzed roku o 16 punktów. Mniejsze przychody były wynikiem niższych cen skupu oraz mniejszych obrotów handlowych większością produktów rolnych. Wzrosły jedynie ceny skupu trzody chlewnej oraz odnotowano sezonowy wzrost cen owoców, warzyw i ziemniaków. Spadek wielkości przychodów odnotowano dla wszystkich grup gospodarstw rolnych z wyjątkiem gospodarstw prowadzonych przez osoby młode, tj. w wieku do 30 lat, oraz gospodarstw zajmujących się chowem i hodowlą zwierząt. Największy spadek wielkości przychodów miał miejsce w gospodarstwach o powierzchni 15-50 ha (wartość salda obniżyła się o 14 pkt), położonych w makroregionie środkowozachodnim (o 22,6 pkt), prowadzonych przez osoby z grup wiekowych 31-45 i 46-60 lat (odpowiednio o: 12,7 i 12,6 pkt), z wykształceniem wyższym (o 14,1 pkt) i gospodarstw prowadzących działalność mieszaną (o 14,8 pkt). Rolnicy spodziewają się wzrostu wielkości przychodów w następnym kwartale.

4. Spadek wielkości przychodów gospodarstw rolnych przełożył się na zmniejszenie się ich oszczędności. Wartość salda obniżyła się o 15,4 pkt do poziomu -40,4 pkt. Jest niższa niż w II kwartale 2019 r. o 13,5 pkt. Spadek oszczędności zanotowano dla niemal wszystkich grup gospodarstw;

największy dla gospodarstw o powierzchni 15-50 ha (wartość salda zmniejszyła się o 20,1 pkt), położonych w makroregionie środkowozachodnim (o 20 pkt), prowadzonych przez osoby w wieku 31-45 lat (o 18,7 pkt), z wykształceniem średnim lub pomaturalnym zawodowym (o 15,3 pkt) i gospodarstw prowadzących działalność mieszaną (o 18,6 pkt). Wzrost oszczędności odnotowano tylko dla gospodarstw zajmujących się uprawą roślin wieloletnich (o 4,3 pkt) i działalnością inną niż uprawa roślin lub chów/hodowla zwierząt (o 19,1 pkt). Przewidywany jest wzrost oszczędności gospodarstw rolnych w następnym kwartale.

5. Pogorszył się również stan zadłużenia gospodarstw rolnych. Wartość salda zwiększyła się o 15,1 punktu i jest obecnie wyższa niż w II kwartale 2019 r. o 8,4 pkt. Najbardziej wzrosło zadłużenie gospodarstw o powierzchni 15-50 ha (wartość salda zwiększyła się o 21,7 pkt), położonych w makroregionie południowym (o 34,6 pkt), kierowanych przez osoby w wieku 46-60 lat (o 22,2 pkt), z wykształceniem podstawowym (o 16,7 pkt) i gospodarstw prowadzących działalność mieszaną (o 18,9 pkt). Poprawił się stan zadłużenia tylko gospodarstw zajmujących się działalnością inną niż uprawa roślin czy chów/hodowla zwierząt. Rolnicy spodziewają się dalszego pogorszenia się stanu ich zadłużenia w najbliższym okresie, a główną przyczyną rosnącej niepewności jest kryzys gospodarczy.

6. Zmniejszyły się – w porównaniu z I kwartałem 2020 r. – wydatki na obrotowe środki produkcji. Wartości sald odpowiedzi na pytania o wielkości zakupów nawozów sztucznych, pasz treściwych i środków ochrony roślin obniżyły się odpowiednio o: 6,6, 10 i 4,4 pkt. Wartości wszystkich trzech sald są niższe niż rok wcześniej.

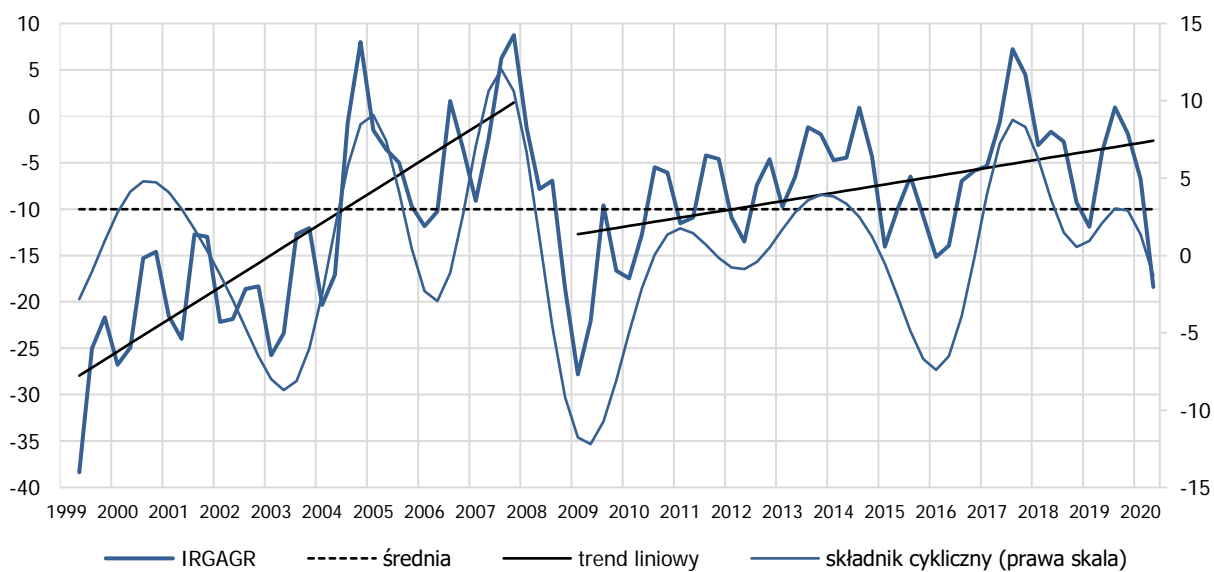
7. Aż o 7,7 punktu proc. (do wysokości 30,6%) zmniejszył się odsetek gospodarstw rolnych, które dokonały lub zamierzają dokonać zakupu maszyn i urządzeń rolniczych, zaś odsetek gospodarstw, które poczyniły lub planują poczynić inwestycje w budynki i budowle, spadł o 3,2 pkt proc. (wynosi obecnie 14,4%). Spadek nakładów inwestycyjnych w gospodarstwach rolnych potwierdza dużą niepewność oraz rosnące ryzyko produkcyjne i handlowe, których źródłem jest kryzys COVID-19. To największe w historii badania koniunktury rolnej przez IRG SGH spadki wartości obu sald, a obecne ich poziomy są najniższe od kilkunastu lat.

8. Pomimo wzrostu dostępności kredytów preferencyjnych – odsetek rolników, którzy zgłaszają zwiększoną dostępność, wzrósł o 3,8 pkt proc. – zmniejszyła się skłonność do ich zaciągania. Odsetek gospodarstw rolnych, które wzięły kredyt preferencyjny, obniżył się o 2,2 pkt proc. Z kolei o 2,5 pkt proc. zmniejszył się odsetek gospodarstw, które zamierzają zaciągnąć kredyt w najbliższym okresie. Wzrósł natomiast, o 0,6 pkt proc., odsetek gospodarstw rolnych, które otrzymały kredyt na zasadach rynkowych.

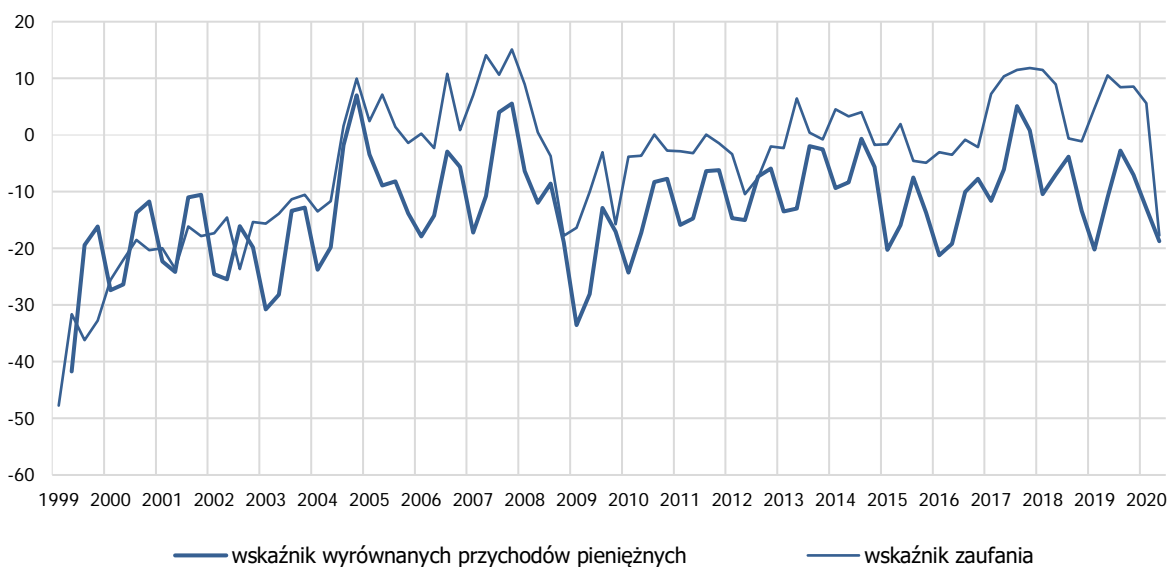
9. Nastąpiła bardzo wyraźna zmiana w przeznaczeniu środków z dopłat bezpośrednich. Rolnicy zamierzają z nich pokryć w pierwszej kolejności bieżące potrzeby życiowe (39,1% uczestników badania, przed kwartałem 32,2%), a następnie zakup środków produkcji (37%, w pierwszym kwartale br. 40,1%). Mniej jest również gospodarstw, które przewidują z dopłat sfinansować inwestycje (spadek z 26,5% do 21,9%) i dokupno ziemi (z 5,1% do 4,3%). Przeniesienie priorytetu z produkcji na konsumpcję jest kolejnym, niepokojącym skutkiem kryzysu COVID-19 w polskiej gospodarce.

2. Wyniki szczegółowe

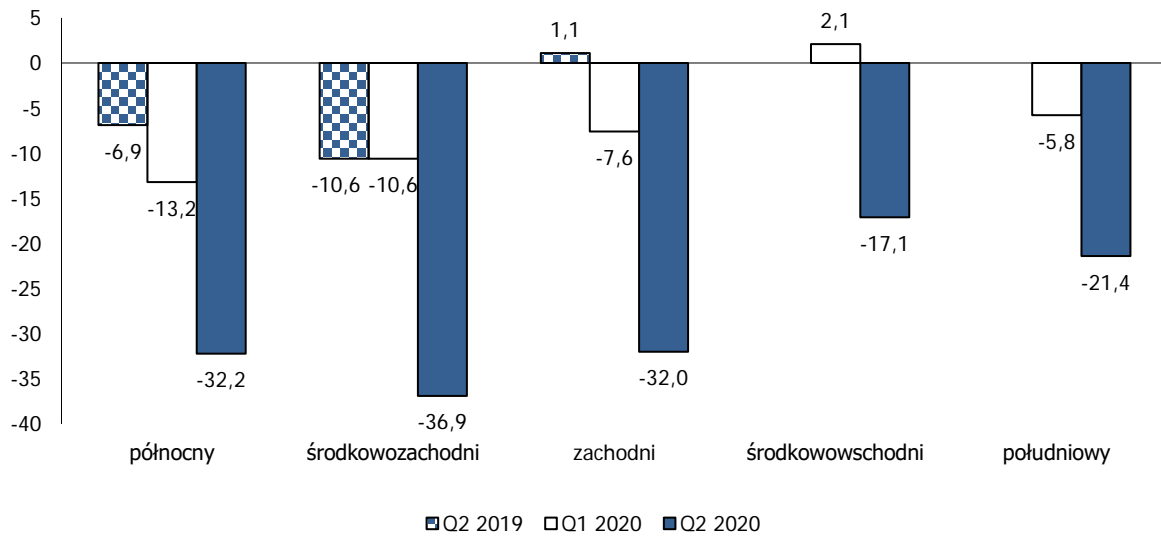
WSKAŹNIK KONIUNKTURY

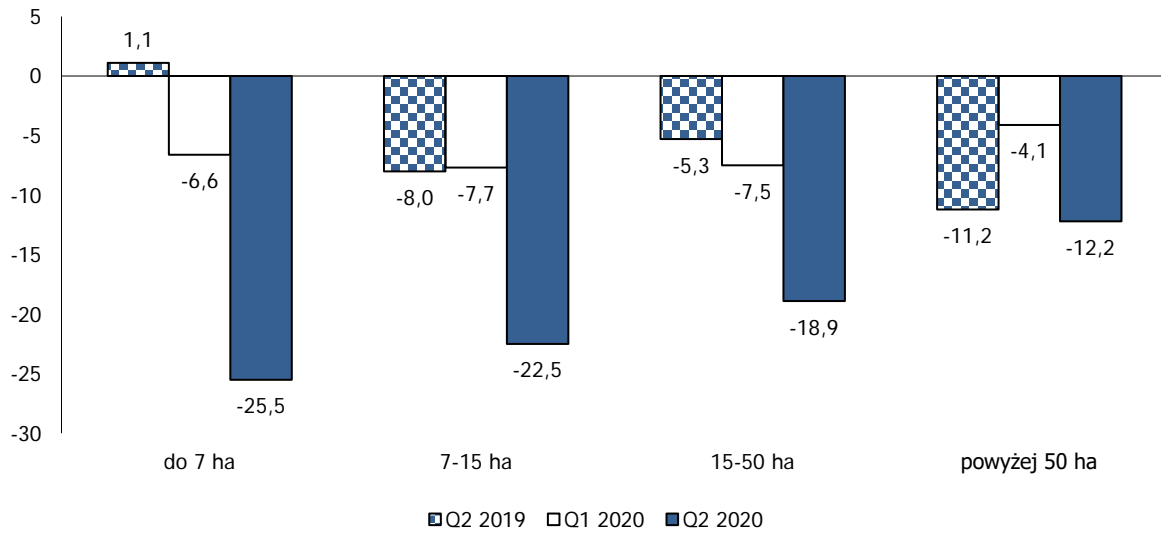
	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
1. wskaźnik przychodów pieniężnych	-20,2	-11,0	-2,8	-7,1	-13,0	-18,7
2. wskaźnik zaufania	4,7	10,5	8,5	8,6	5,6	-17,7
wskaźnik koniunktury $(1 \cdot x_{\frac{2}{3}} + 2 \cdot x_{\frac{1}{3}})$	-11,9	-3,8	1,0	-1,9	-6,8	-18,4

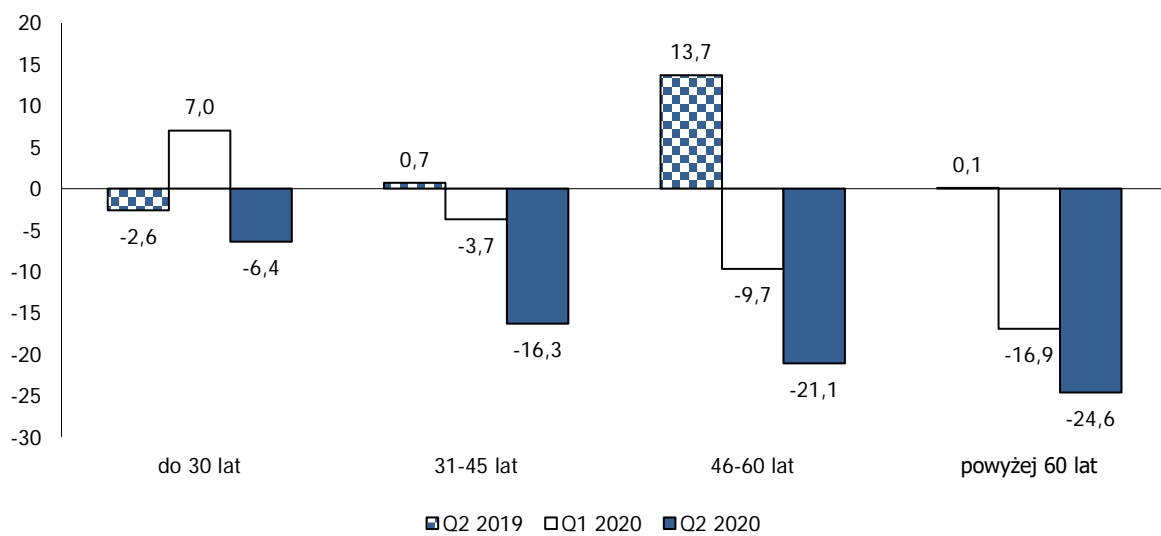
Wskaźnik koniunktury wg makroregionów

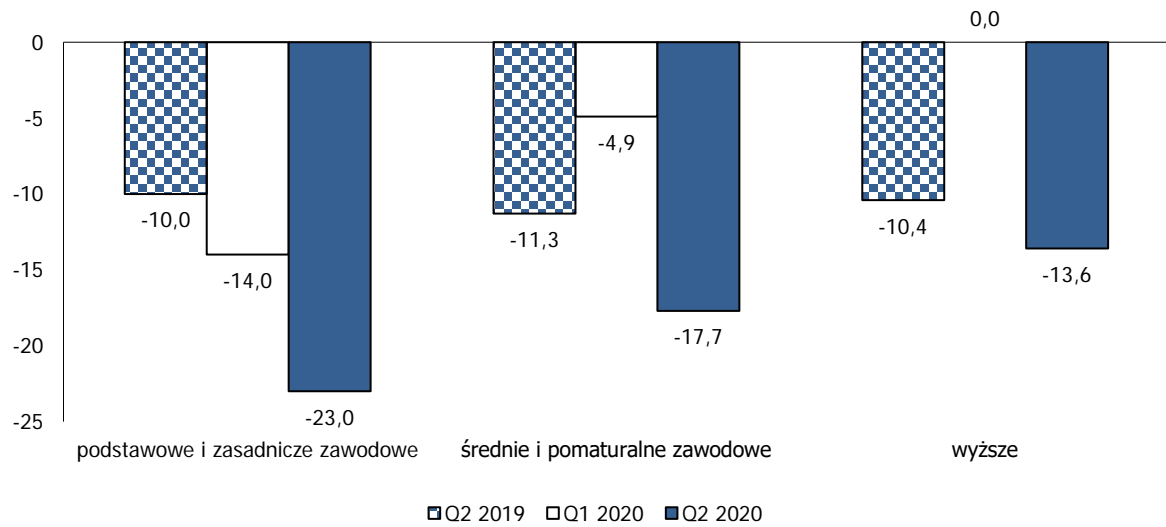
Wskaźnik koniunktury wg powierzchni gospodarstw rolnych

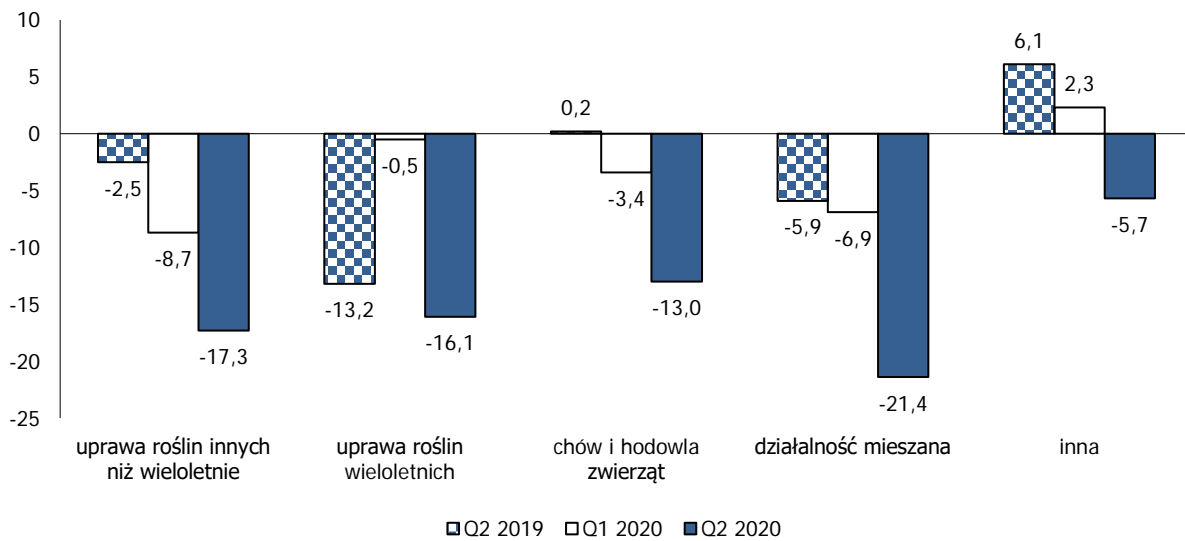
Wskaźnik koniunktury wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

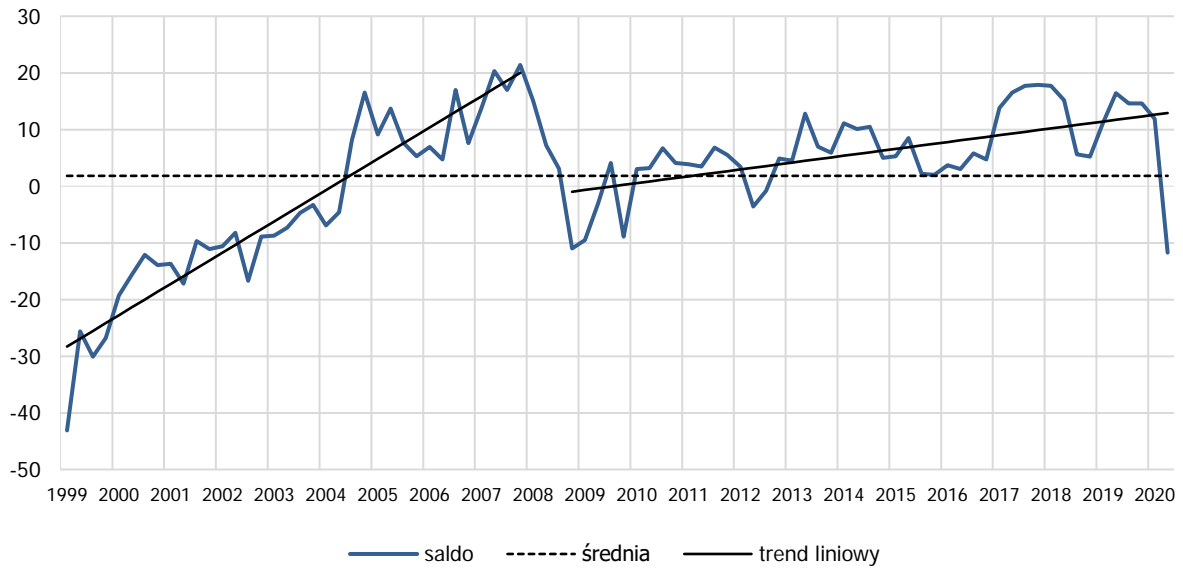
Wskaźnik koniunktury wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

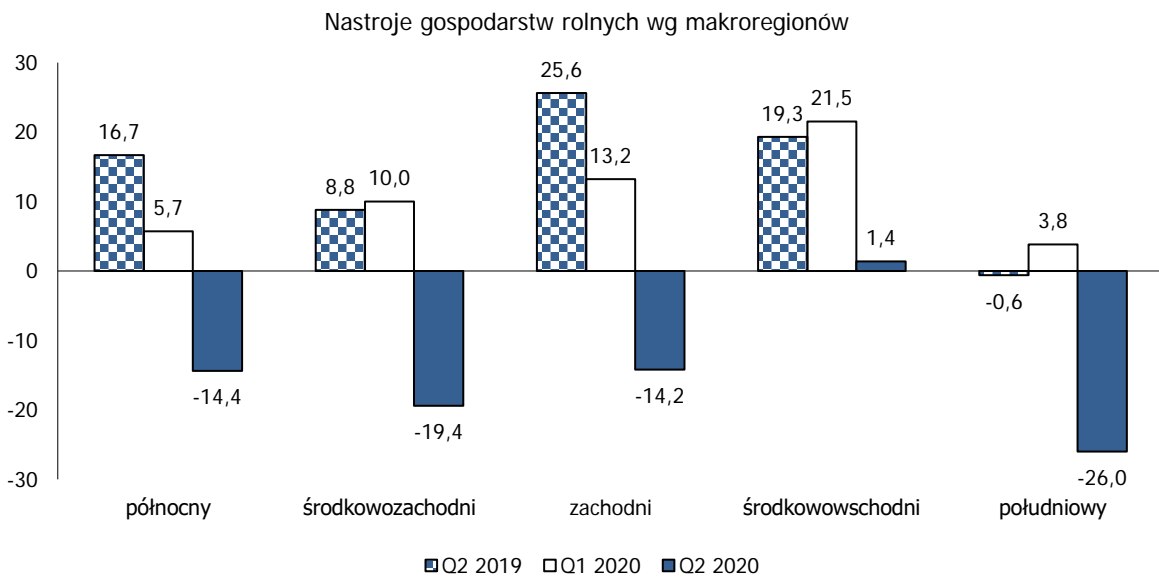
Wskaźnik koniunktury wg grup PKD 2007

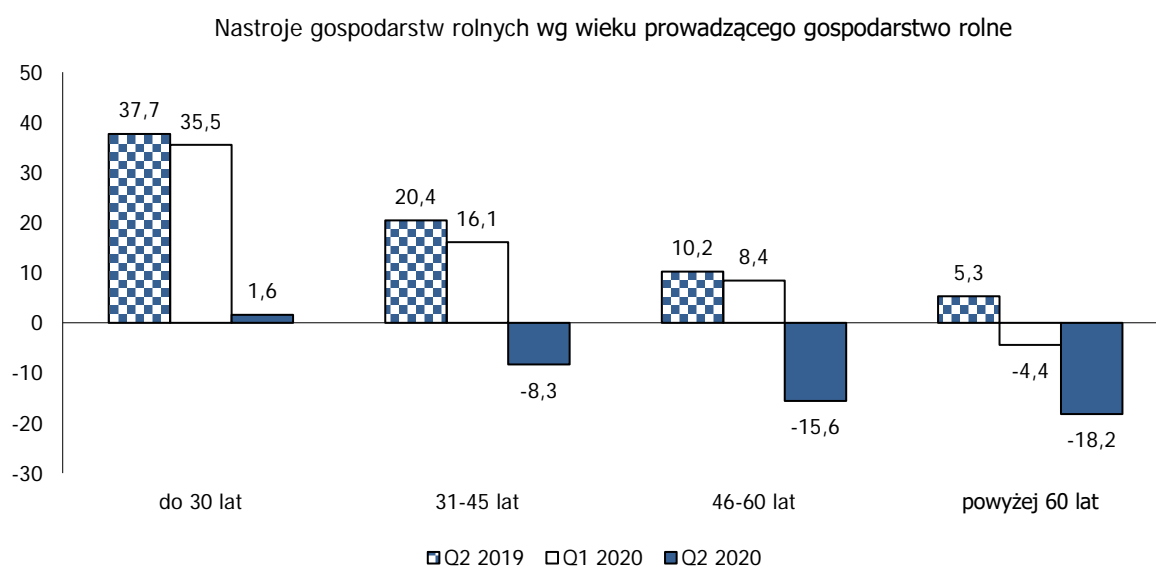
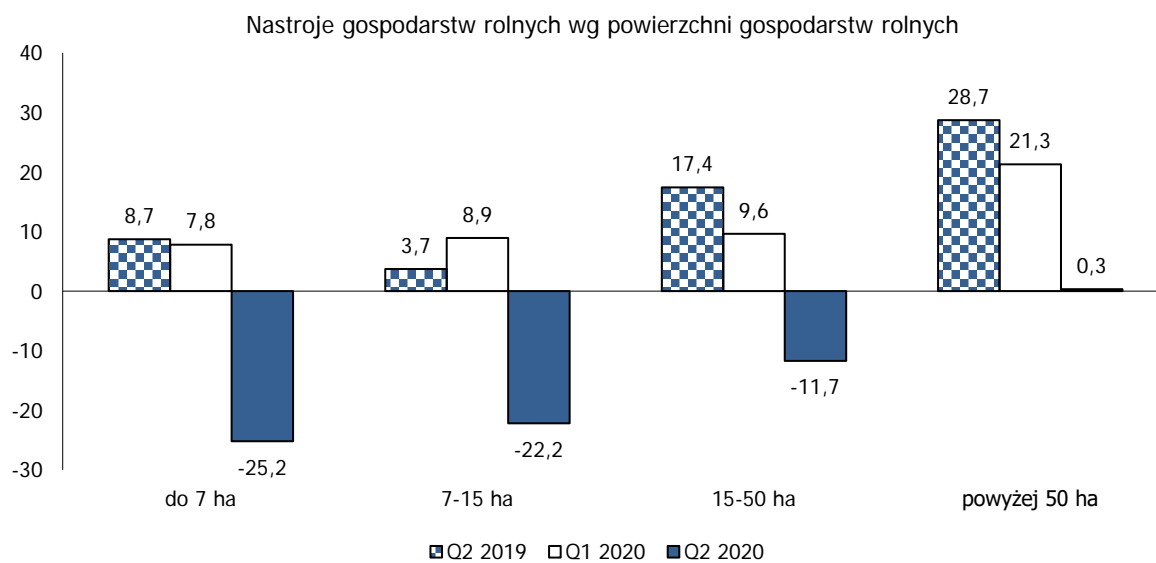

NASTROJE GOSPODARSTW ROLNYCH

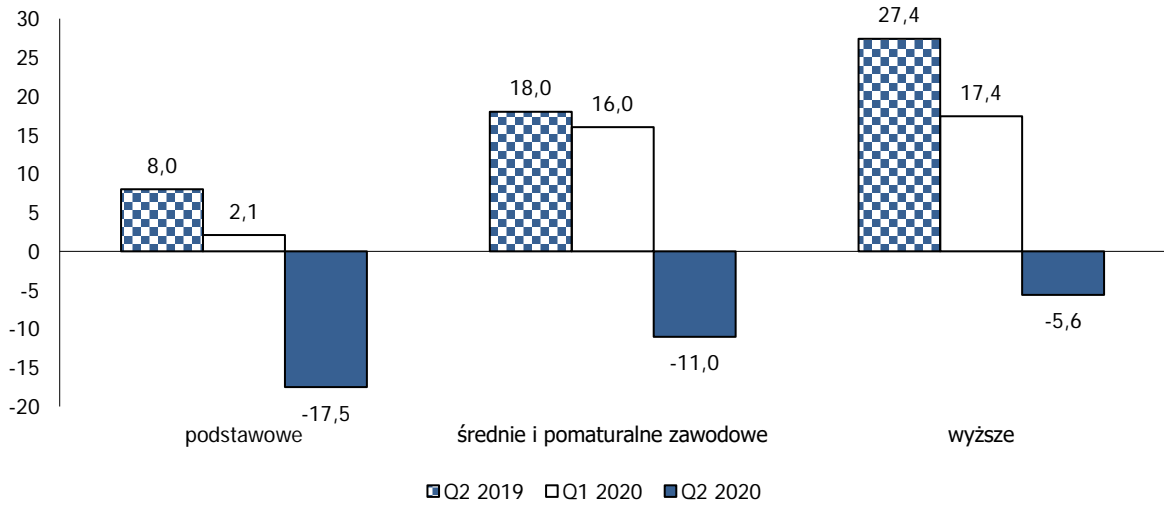

	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
1. z ufnością	23,7	28,8	26,6	27,1	24,4	13,9
2. z obawą	63,7	58,9	61,4	60,4	63,0	60,5
3. ze strachem	12,6	12,4	12,0	12,5	12,5	25,6
saldo (1.-3.)	11,1	16,4	14,6	14,6	11,9	-11,7
wskaźnik zaufania (1.-2.×0,1-3.)	4,7	10,5	8,5	8,6	5,6	-17,7

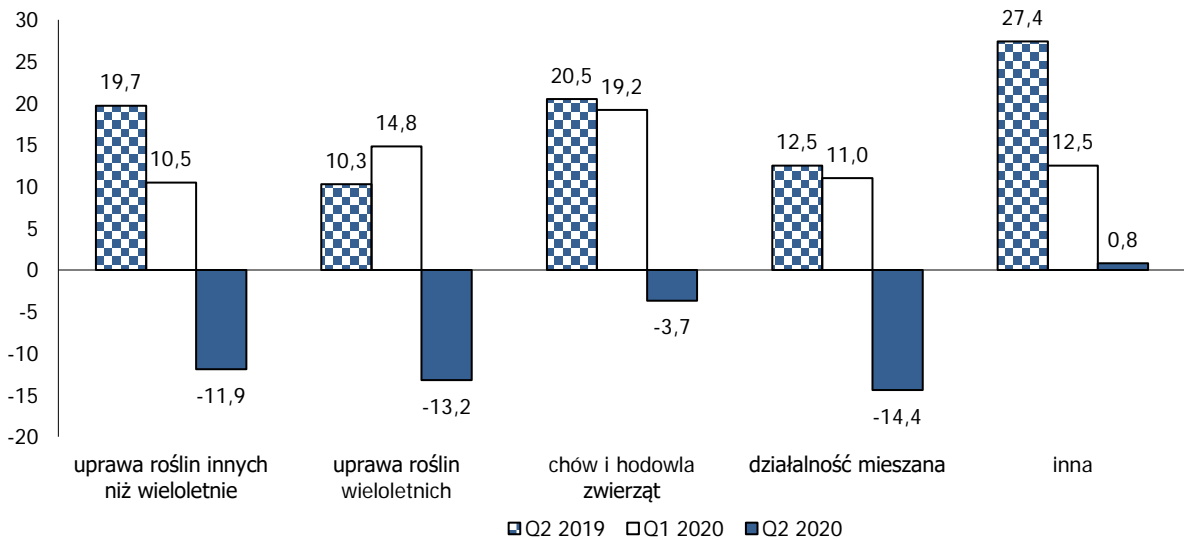

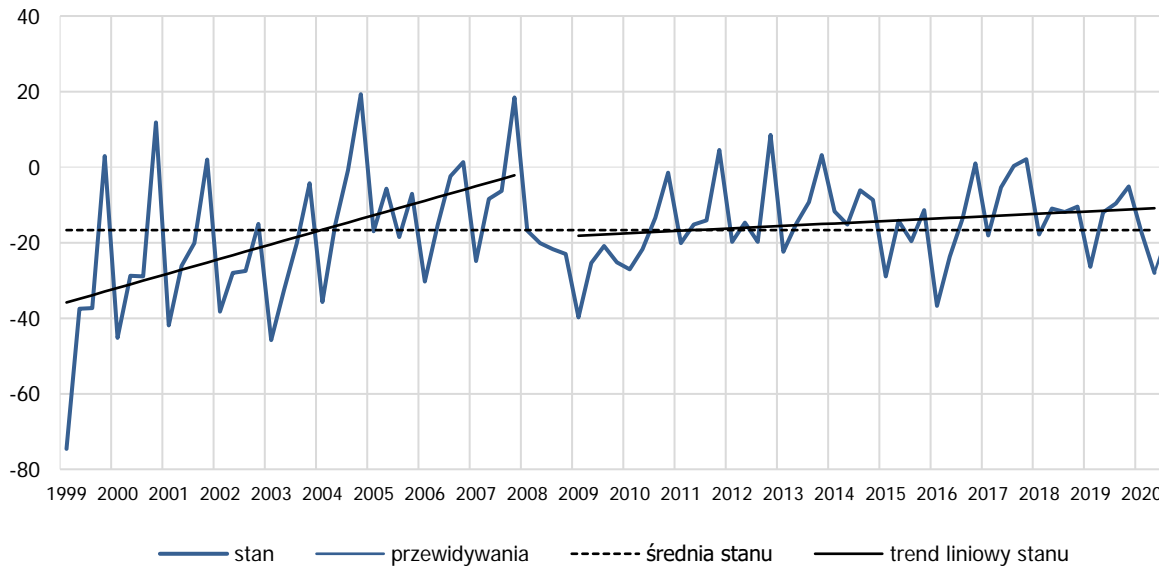
Nastroje gospodarstw rolnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

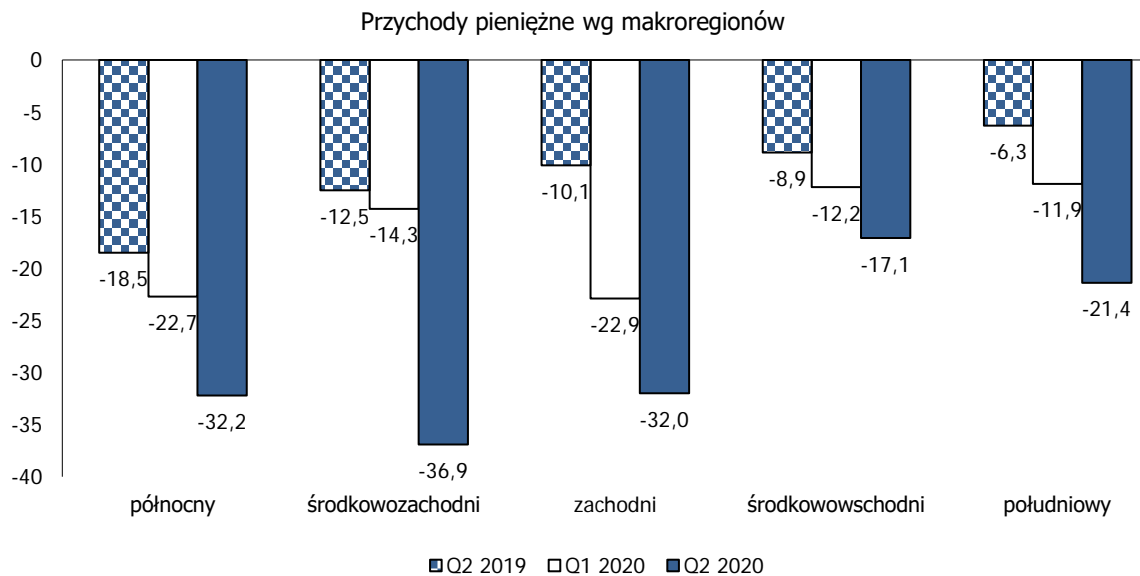
Nastroje gospodarstw rolnych wg grup PKD 2007

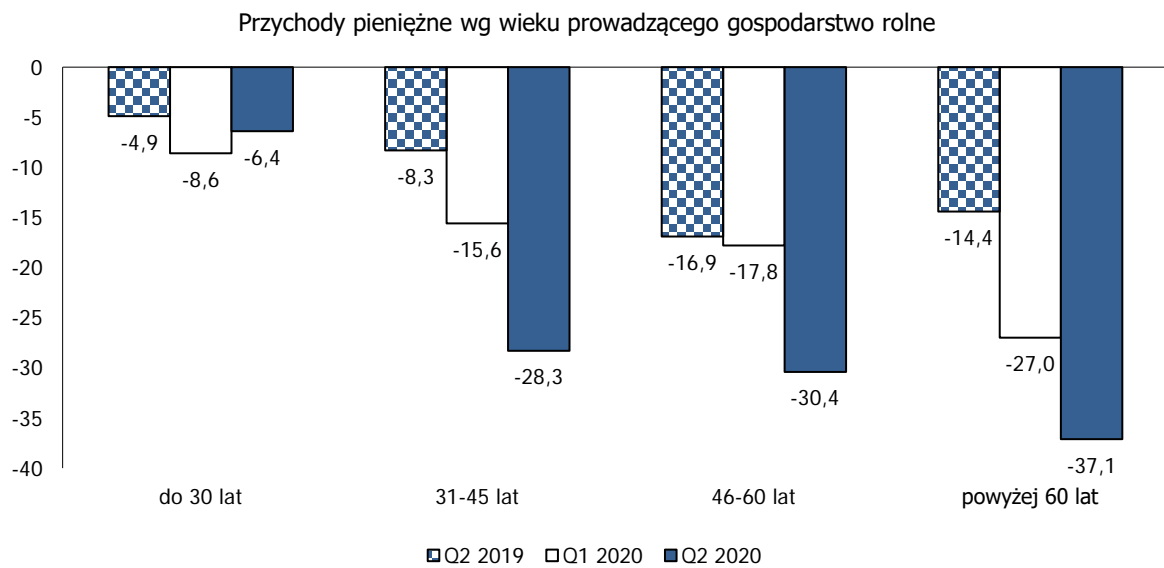
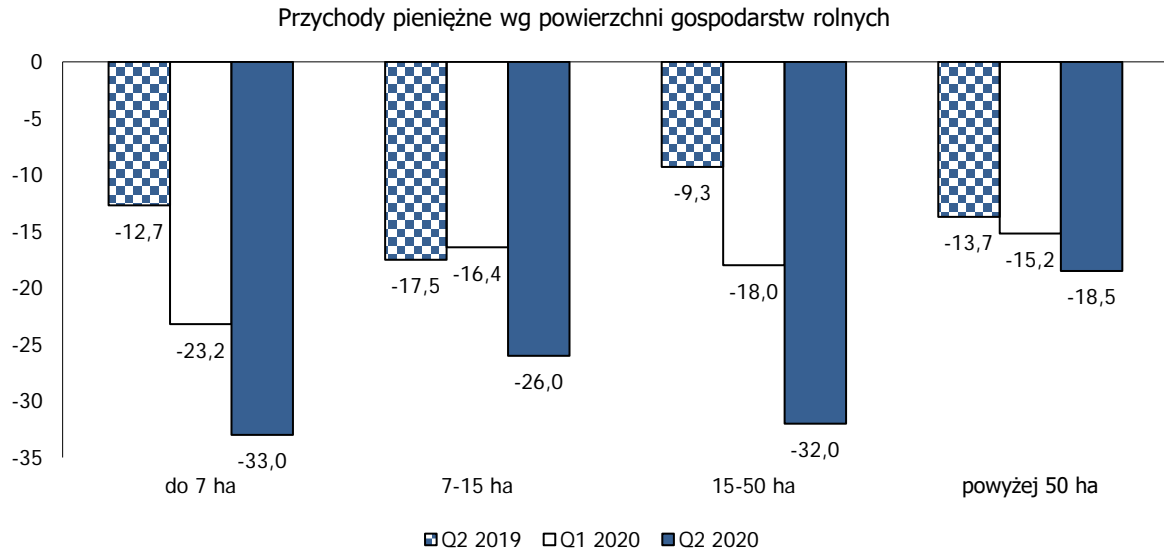

PRZYCHODY PIENIĘŻNE

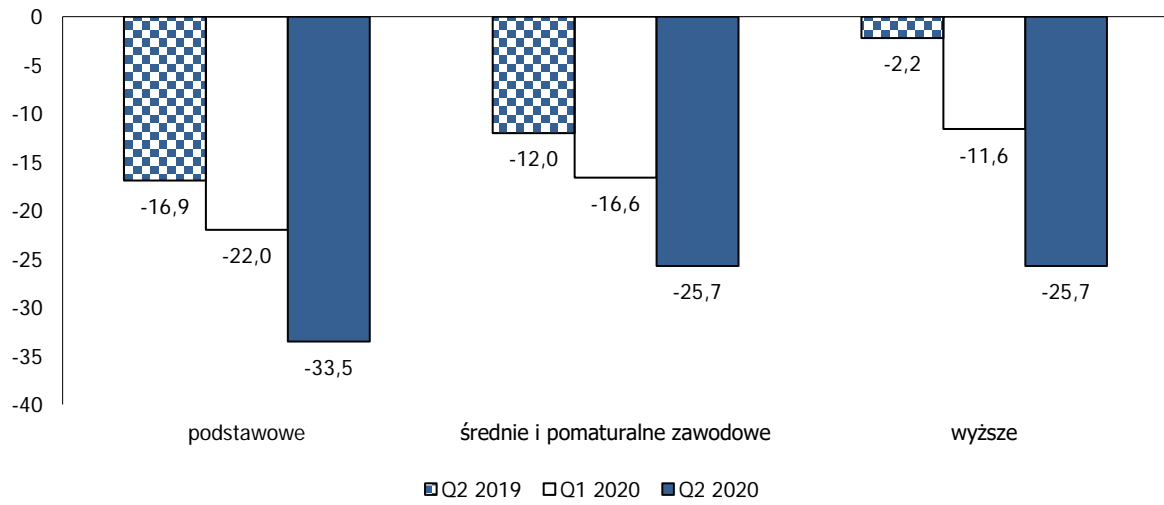

	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020	przewidywania
1. wzrosły	17,0	20,2	24,2	27,7	19,2	15,9	24,9
2. nie zmieniły się	39,7	47,5	42,1	39,6	44,2	40,2	32,5
3. zmalały	43,4	32,2	33,8	32,8	36,5	43,9	42,7
4. brak	8,4	9,0	6,6	6,0	8,1	10,3	7,7
saldo (1.-3.)	-26,4	-12,0	-9,6	-5,1	-17,3	-28,0	-17,8

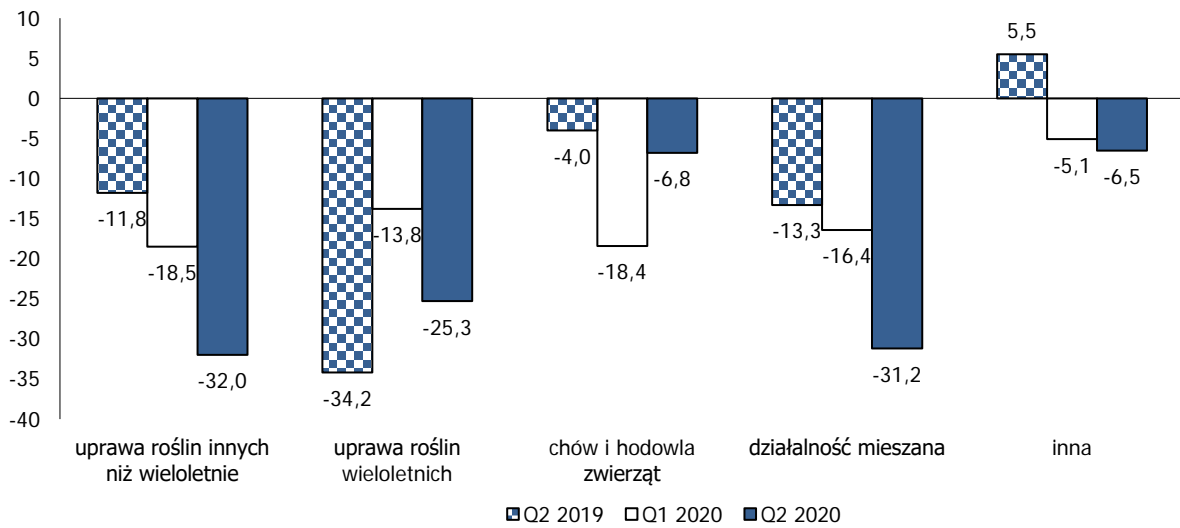

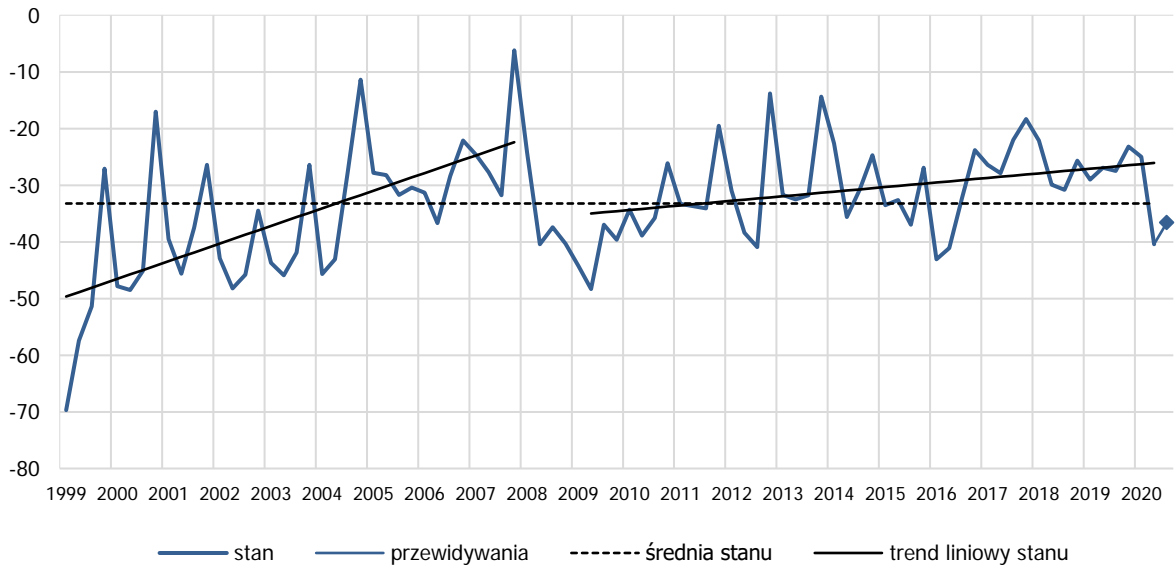
Przychody pieniężne wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

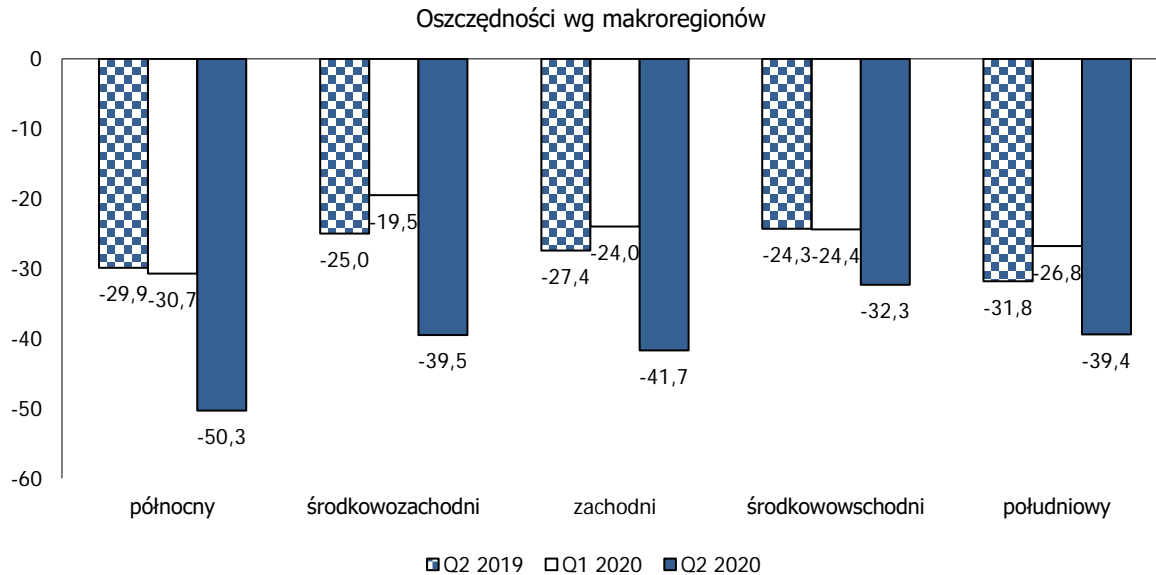
Przychody pieniężne wg grup PKD 2007

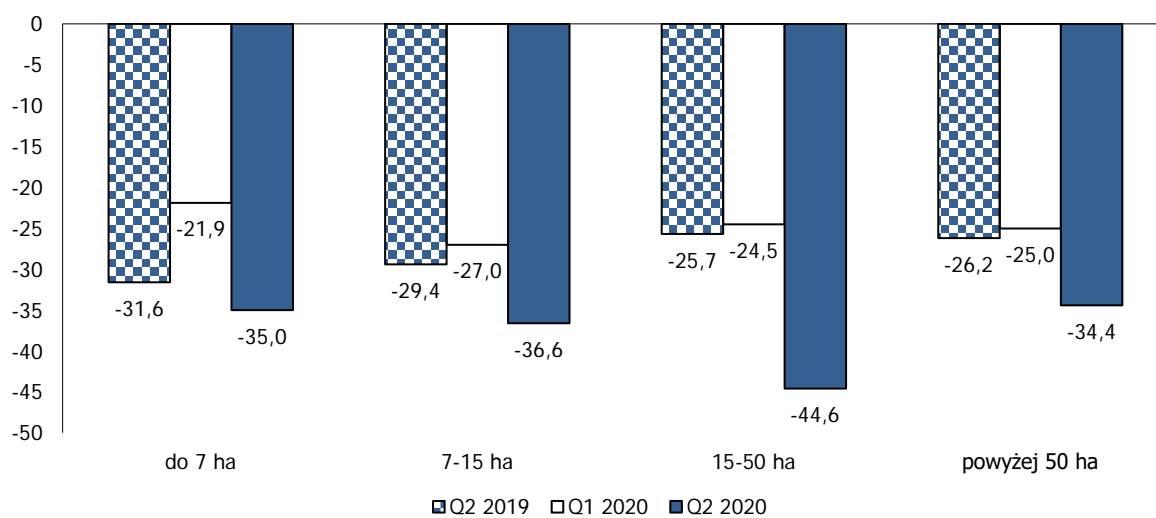
OSZCZĘDNOŚCI

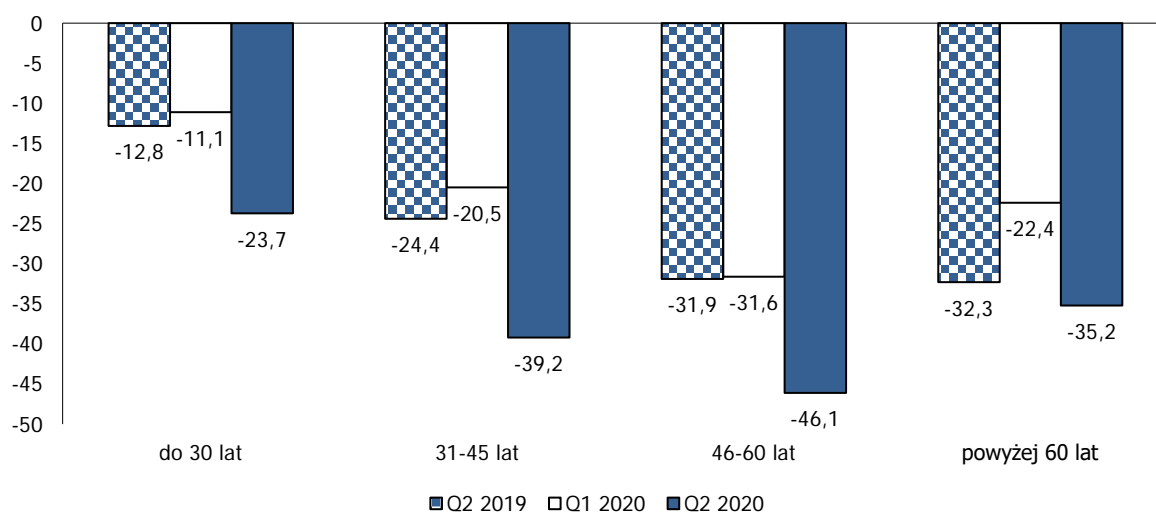
	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020	przewidywania
1. wzrosły	12,4	11,8	11,7	14,9	12,1	8,5	13,4
2. nie zmieniły się	46,2	49,5	49,1	47,0	50,9	42,6	36,6
3. zmalały	41,4	38,7	39,2	38,1	37,1	48,9	50,0
4. brak	15,7	16,6	16,9	16,2	14,8	15,7	16,8
saldo (1.-3.)	-29,0	-26,9	-27,5	-23,2	-25,0	-40,4	-36,6

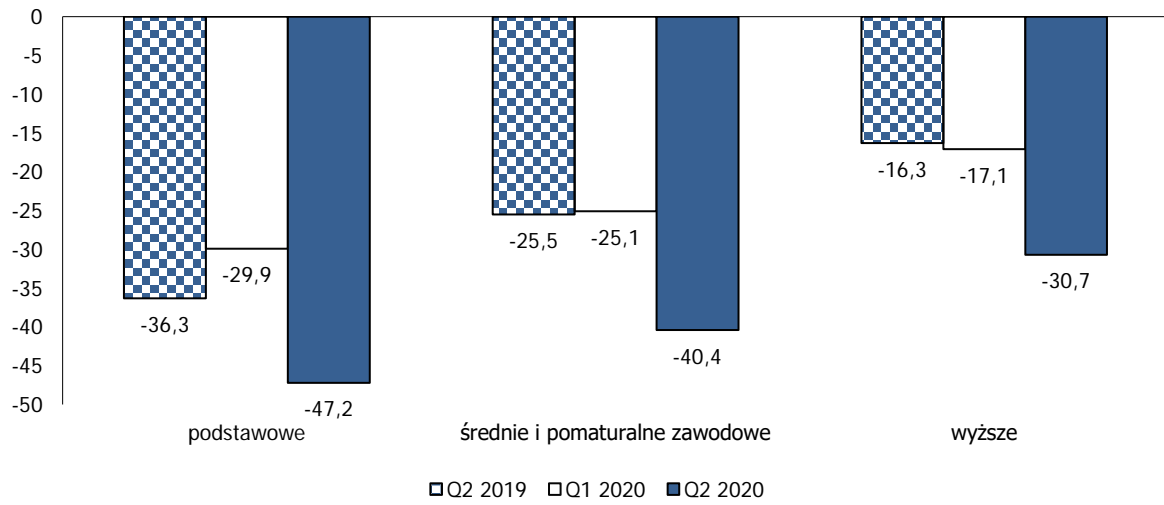
Oszczędności wg powierzchni gospodarstw rolnych

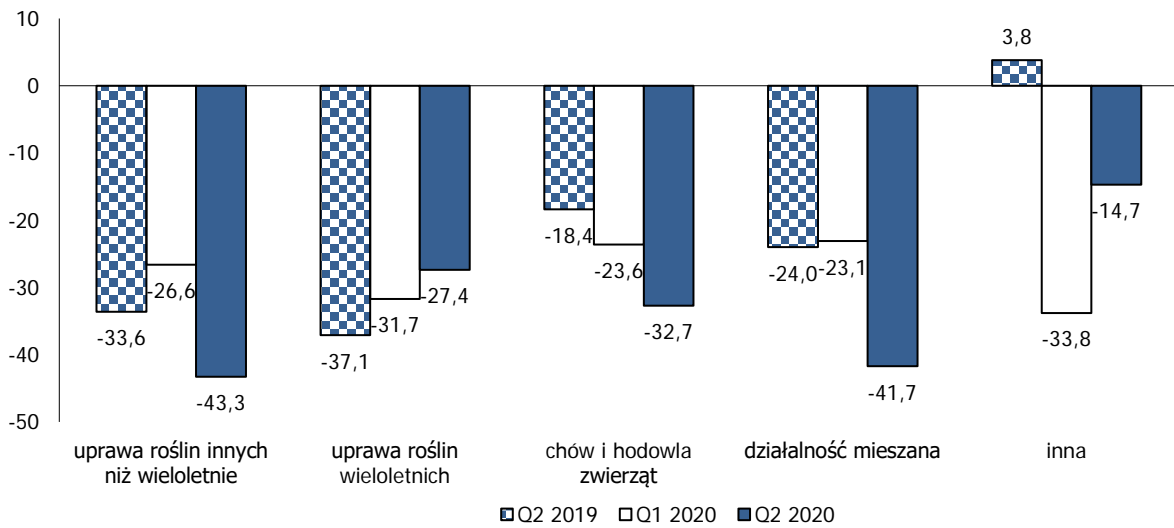
Oszczędności wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

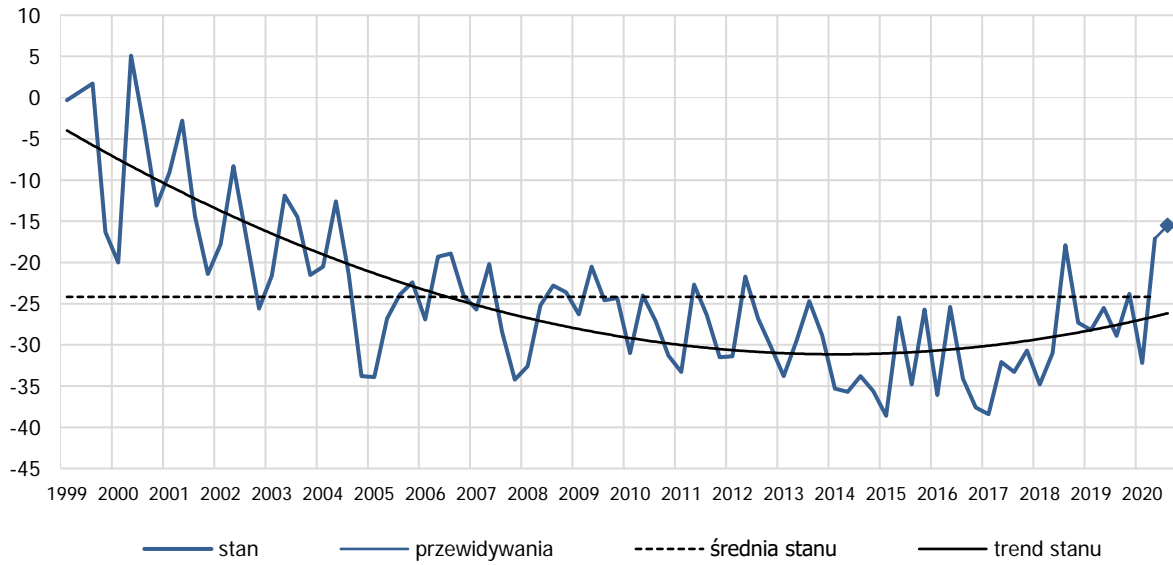
Oszczędności wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

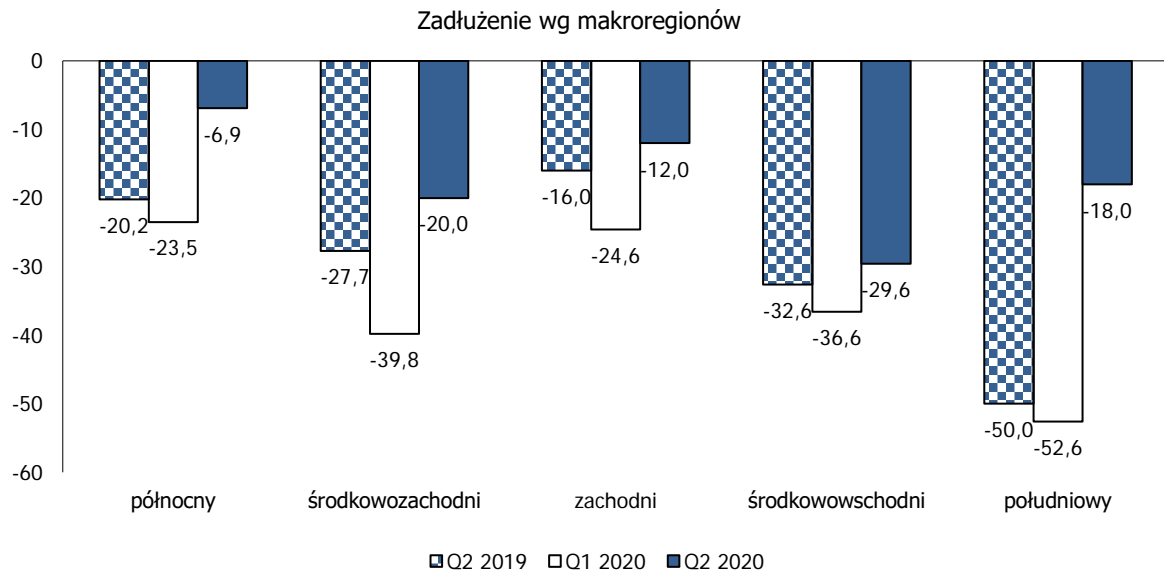
Oszczędności wg grup PKD 2007

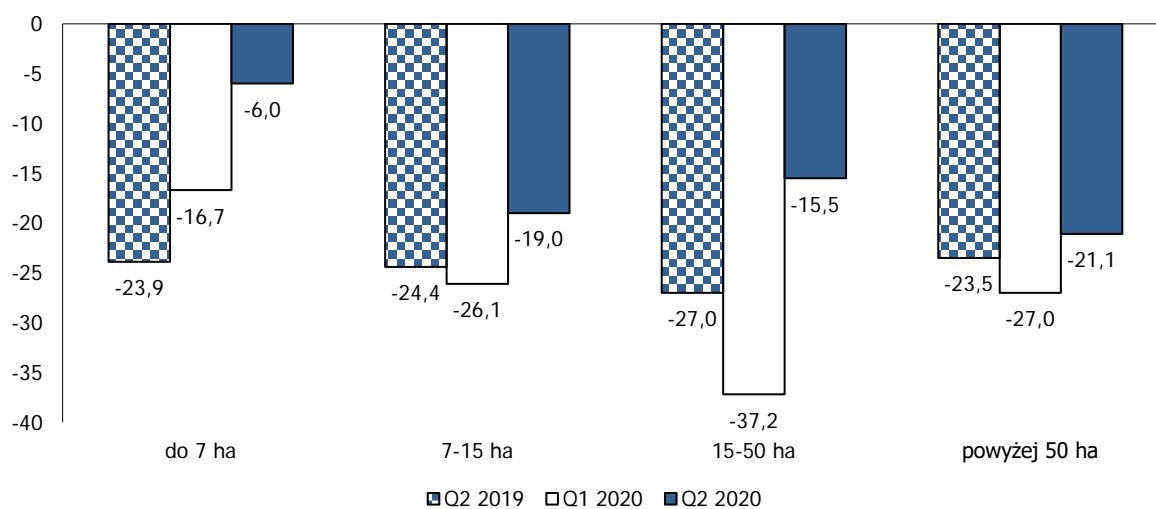
ZADŁUŻENIE

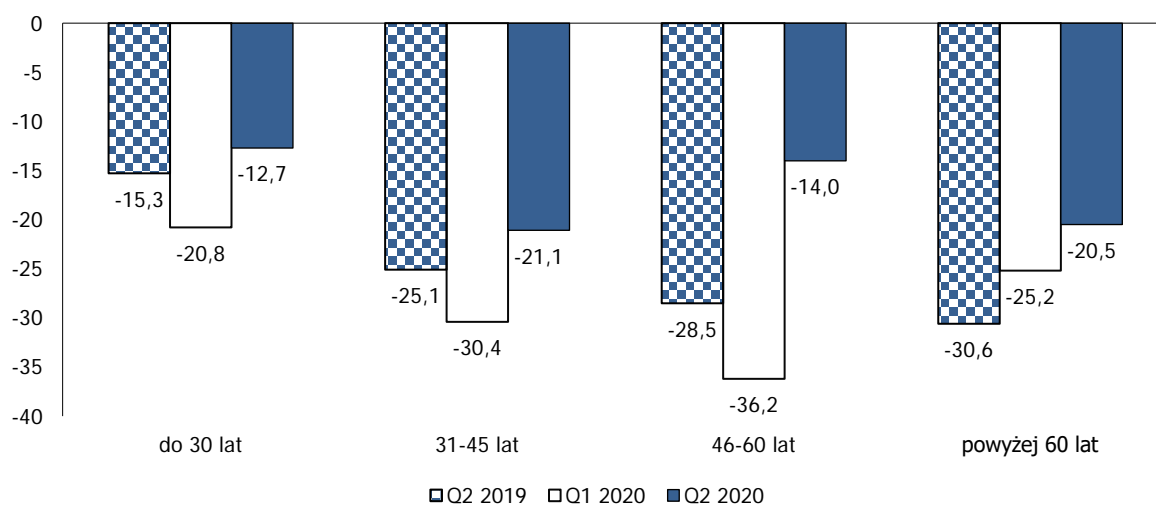
	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020	przewidywania
1. wzrosło	14,0	15,8	13,1	15,9	12,5	18,1	23,2
2. nie zmieniło się	43,8	42,9	45,0	44,4	42,8	46,7	38,1
3. zmalało	42,2	41,3	42,0	39,7	44,7	35,2	38,7
4. brak	33,4	36,7	38,3	36,9	36,3	36,8	35,7
saldo (1.-3.)	-28,2	-25,5	-28,9	-23,8	-32,2	-17,1	-15,5

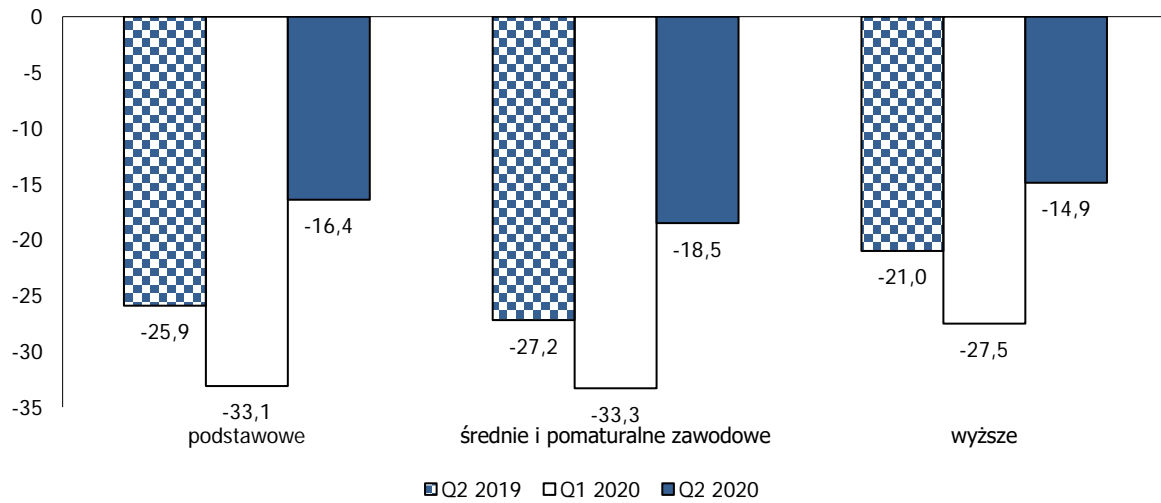
Zadłużenie wg powierzchni gospodarstw rolnych

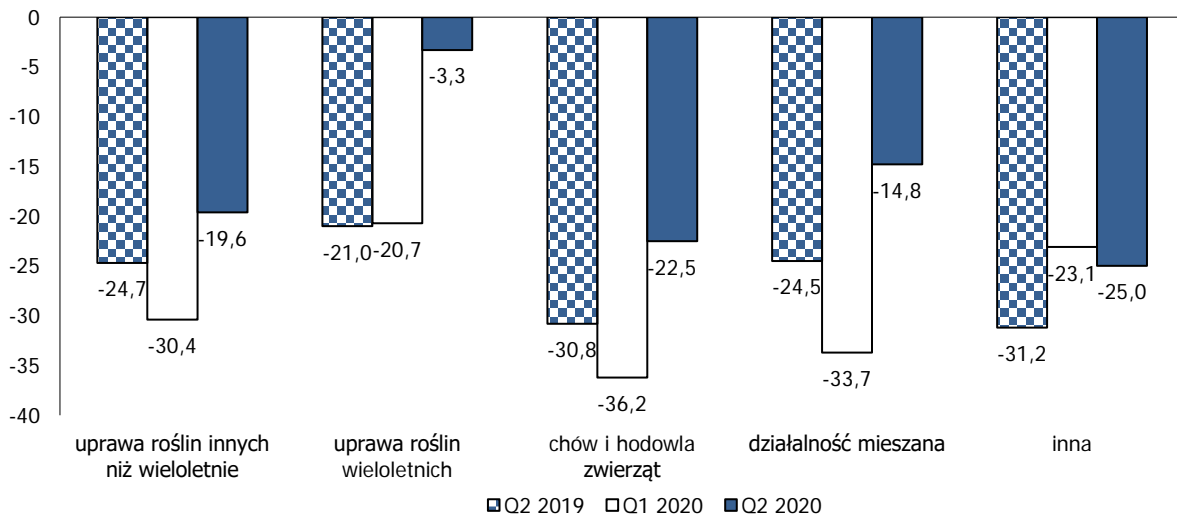
Zadłużenie wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

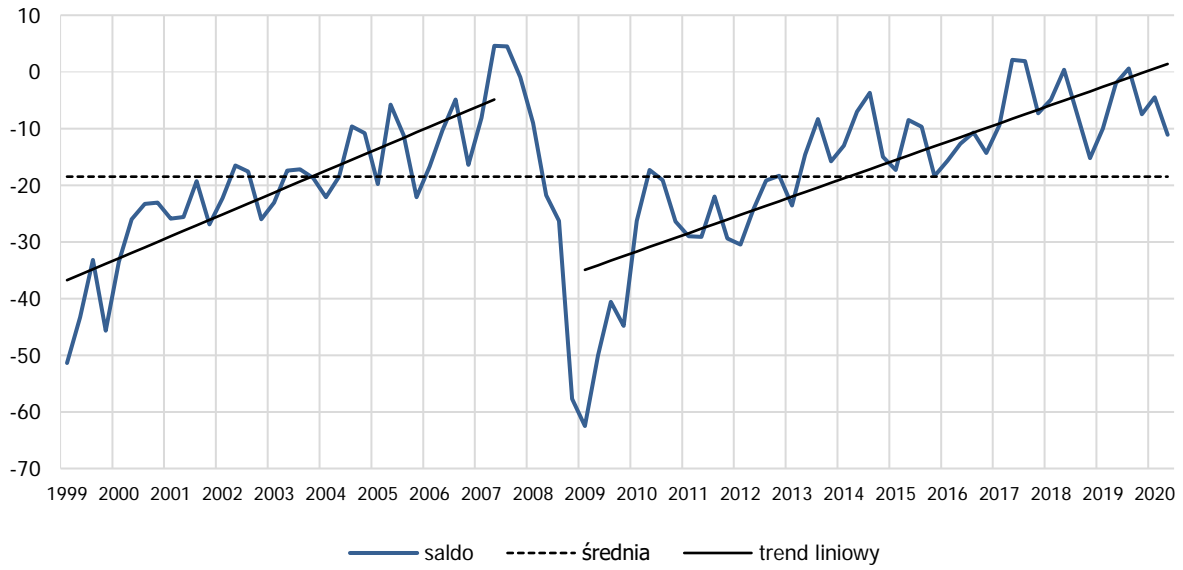
Zadłużenie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zadłużenie wg grup PKD 2007

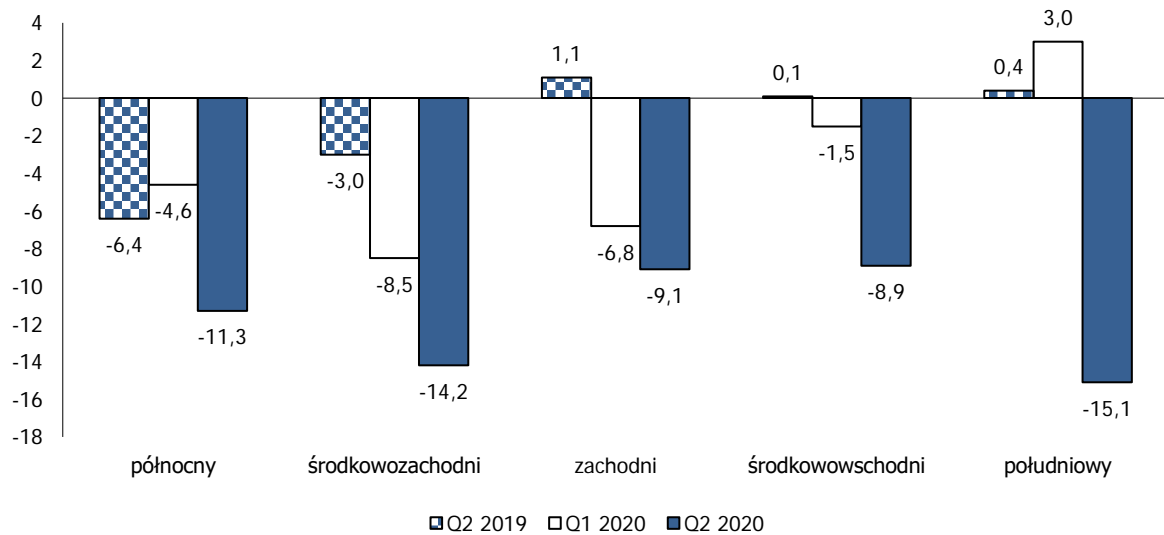

ZAKUPY NAWOZÓW MINERALNYCH

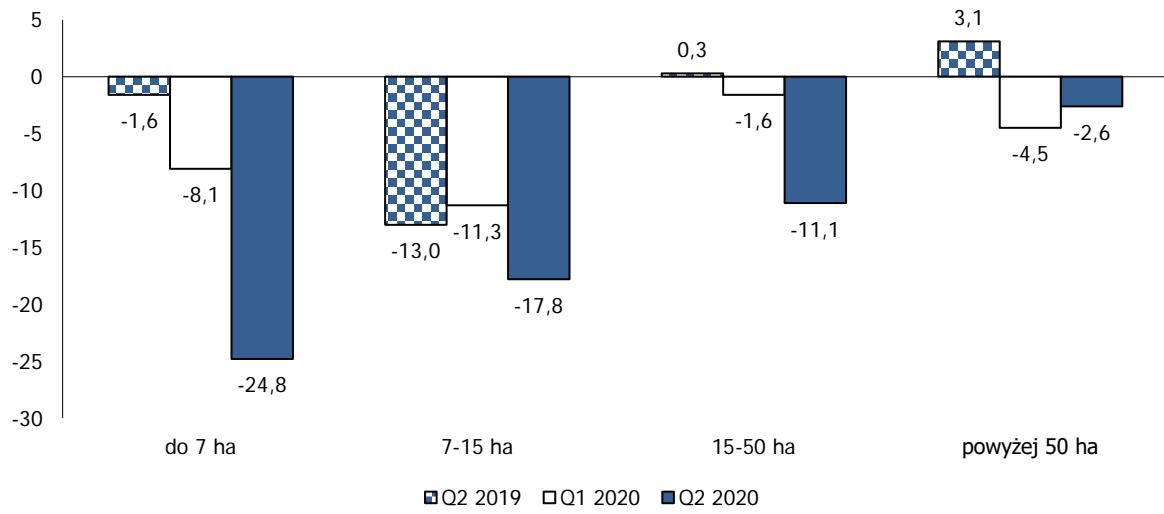

	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
1. wzrosły	14,2	18,0	18,4	15,2	16,7	13,6
2. nie zmieniły się	61,6	62,0	63,8	62,1	62,1	61,7
3. zmalały	24,2	20,0	17,8	22,7	21,2	24,7
4. nie dokonano	7,6	4,7	4,5	7,7	7,8	3,9
saldo (1.-3.)	-10,0	-2,0	0,6	-7,5	-4,5	-11,1

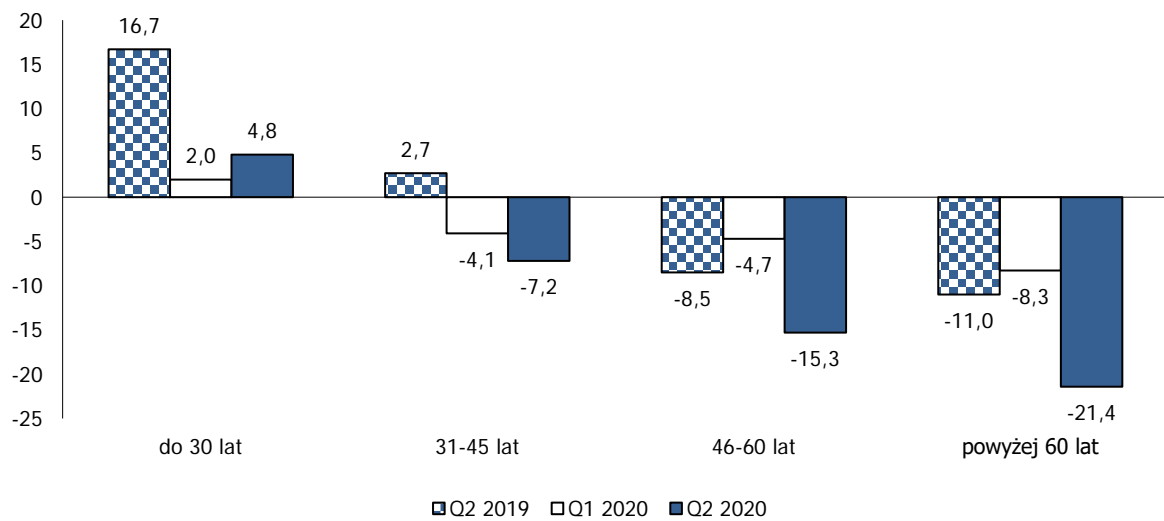
Zakupy nawozów wg makroregionów

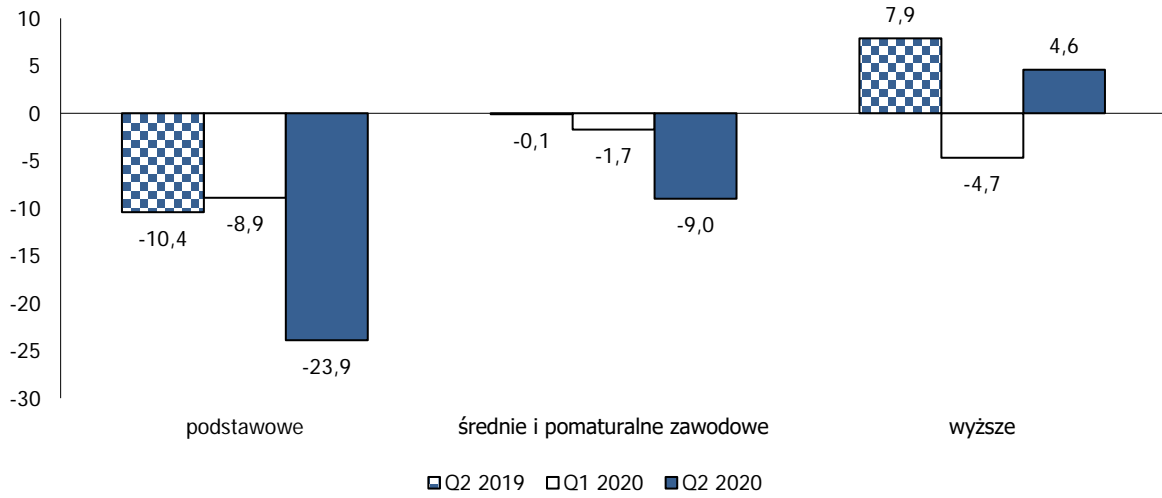
Zakupy nawozów wg powierzchni gospodarstw rolnych

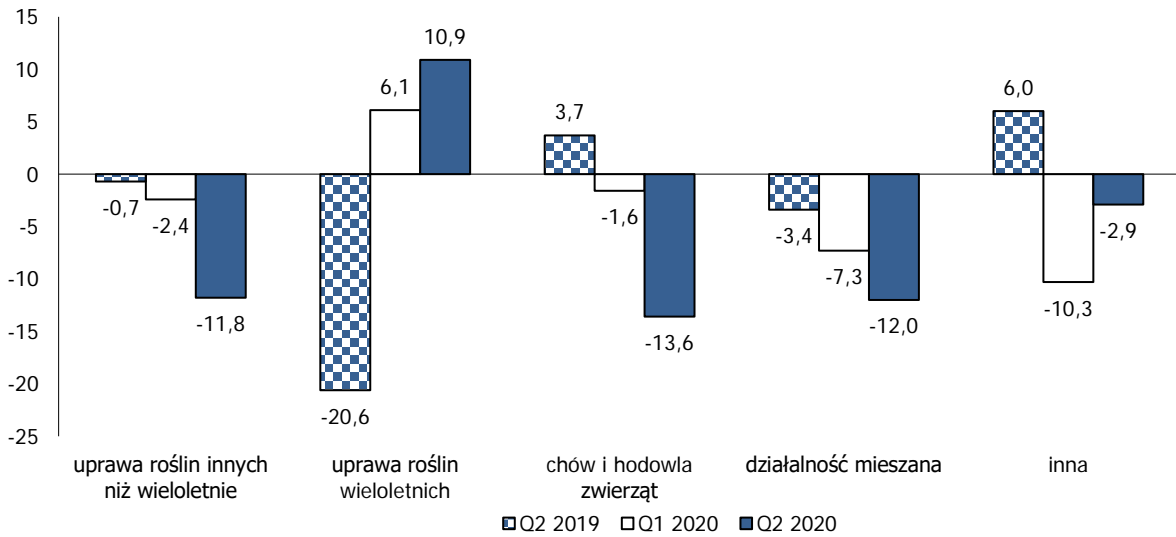
Zakupy nawozów wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

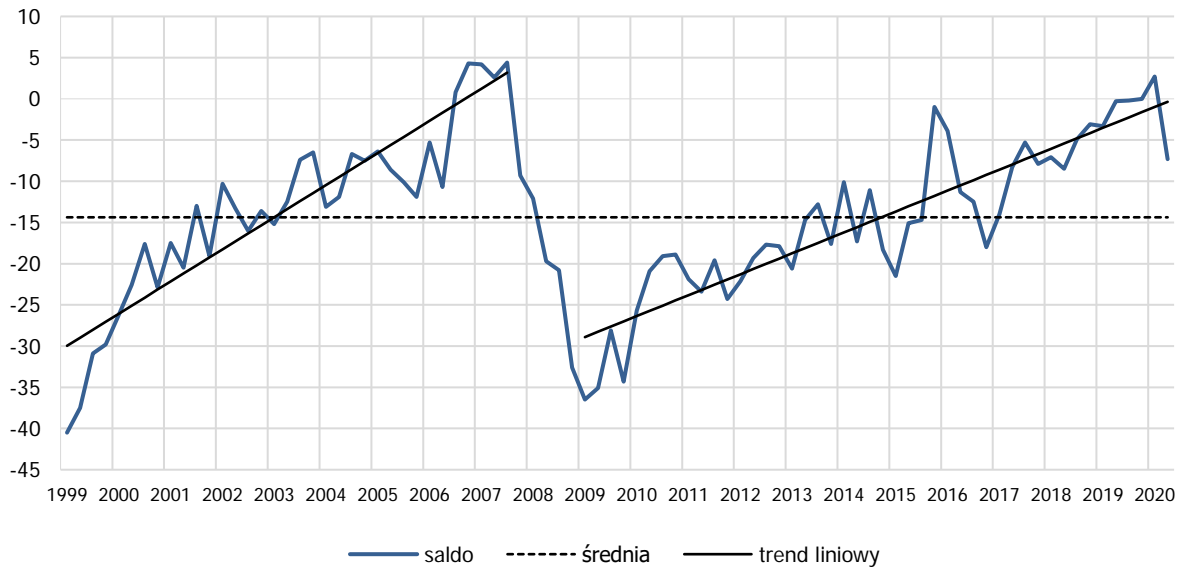
Zakupy nawozów wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy nawozów wg grup PKD 2007

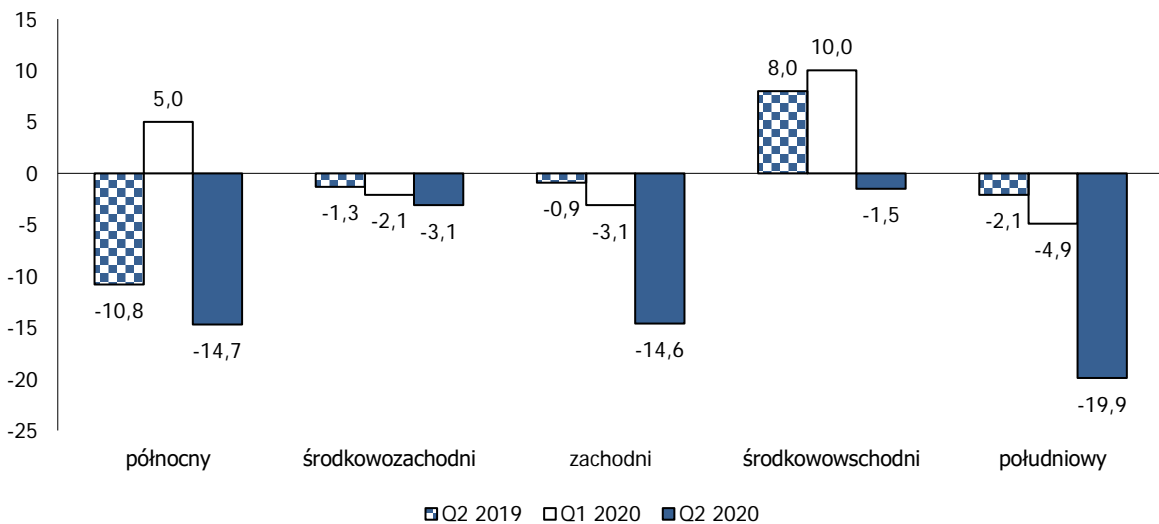

ZAKUPY PASZ TRĘŚCIWYCH

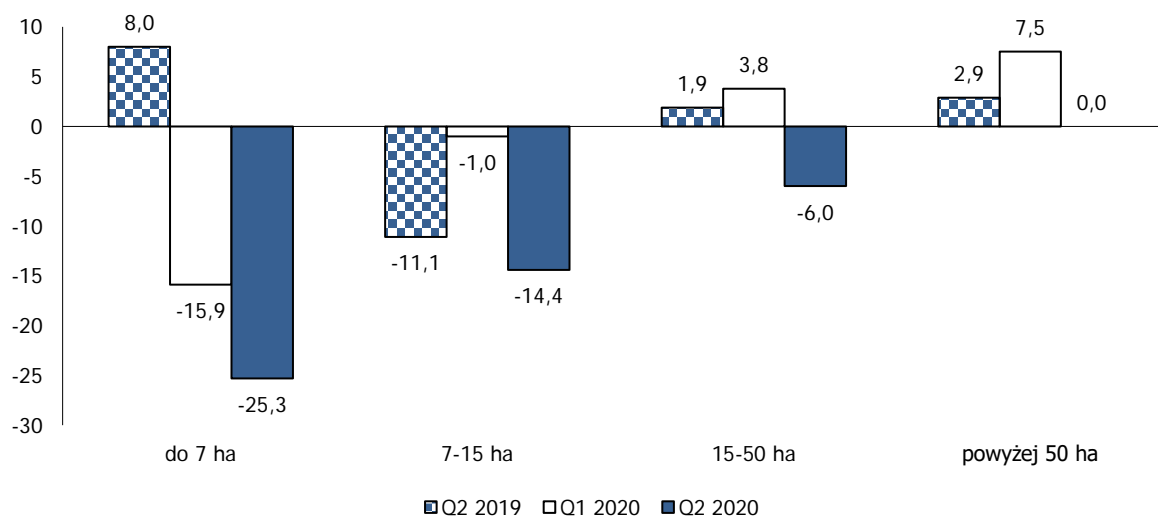

	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
1. wzrosły	20,0	19,4	19,4	20,2	20,5	16,8
2. nie zmieniły się	56,6	60,9	61,0	59,6	61,7	59,1
3. zmalały	23,3	19,7	19,6	20,2	17,8	24,1
4. nie dokonano	37,3	37,4	40,0	38,4	38,3	40,0
saldo (1.-3.)	-3,3	-0,3	-0,2	0,0	2,7	-7,3

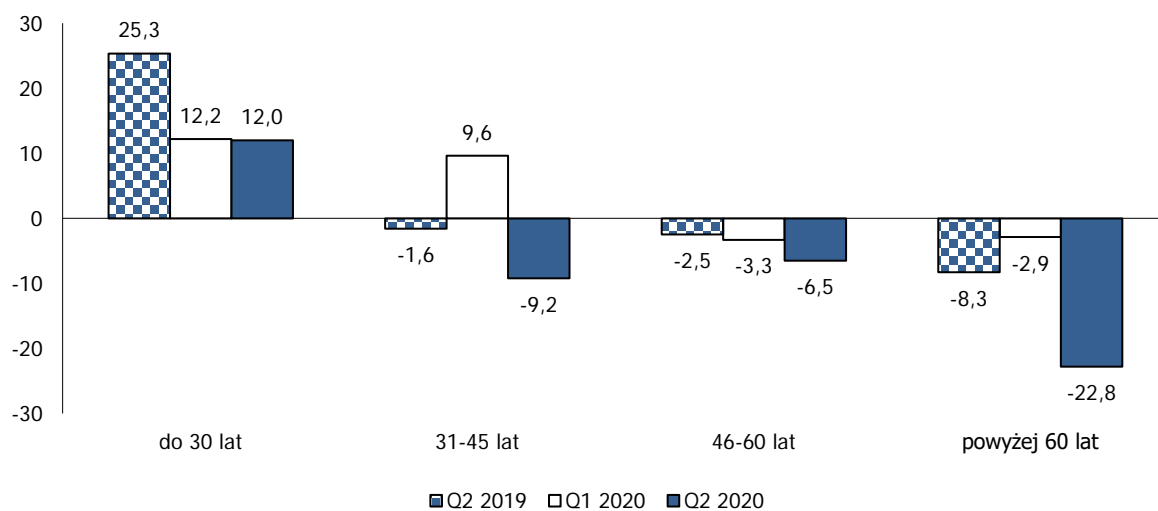
Zakupy pasz wg makroregionów

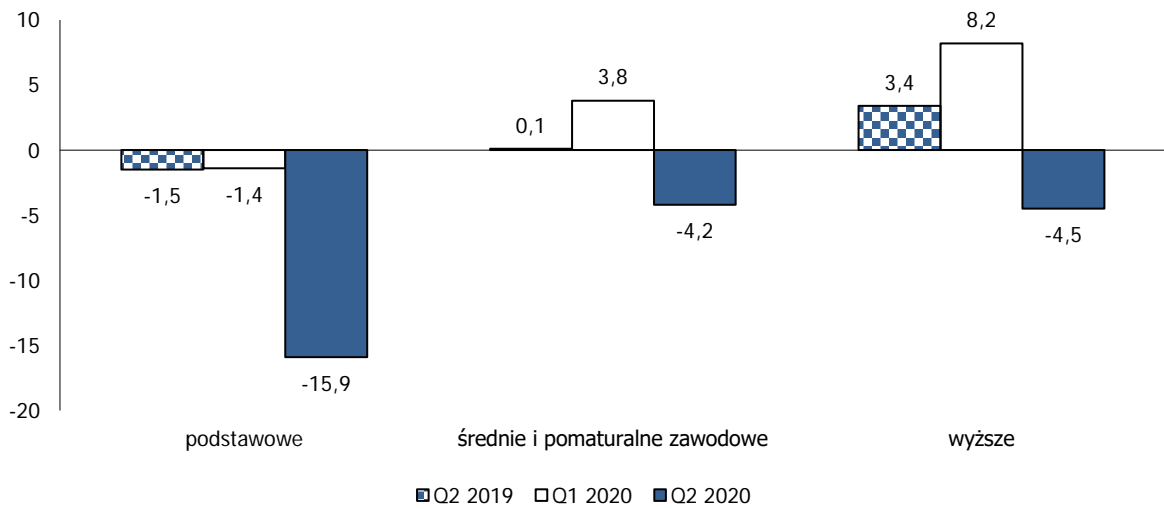
Zakupy pasz wg powierzchni gospodarstw rolnych

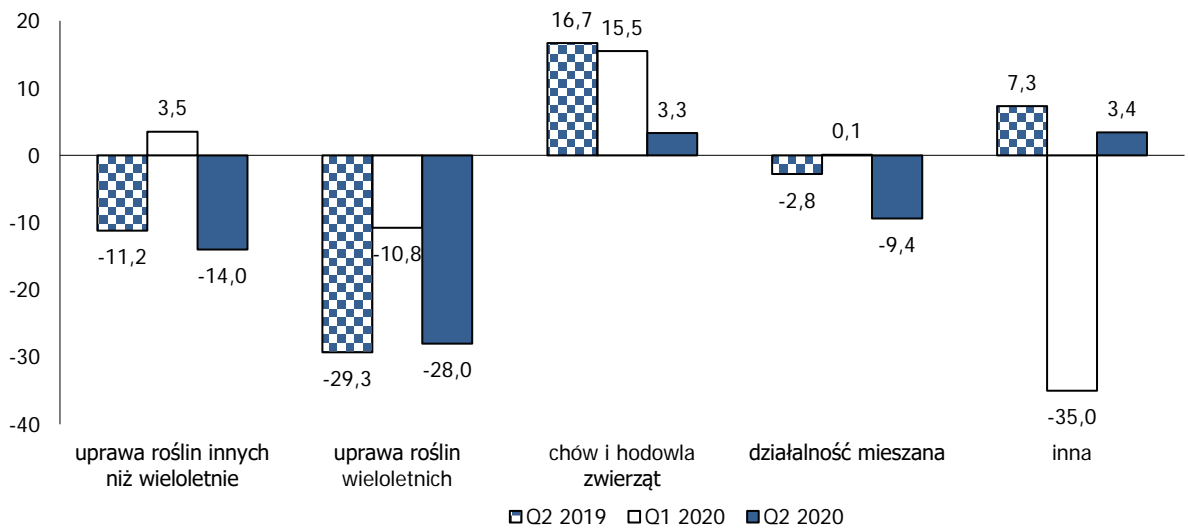
Zakupy pasz wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

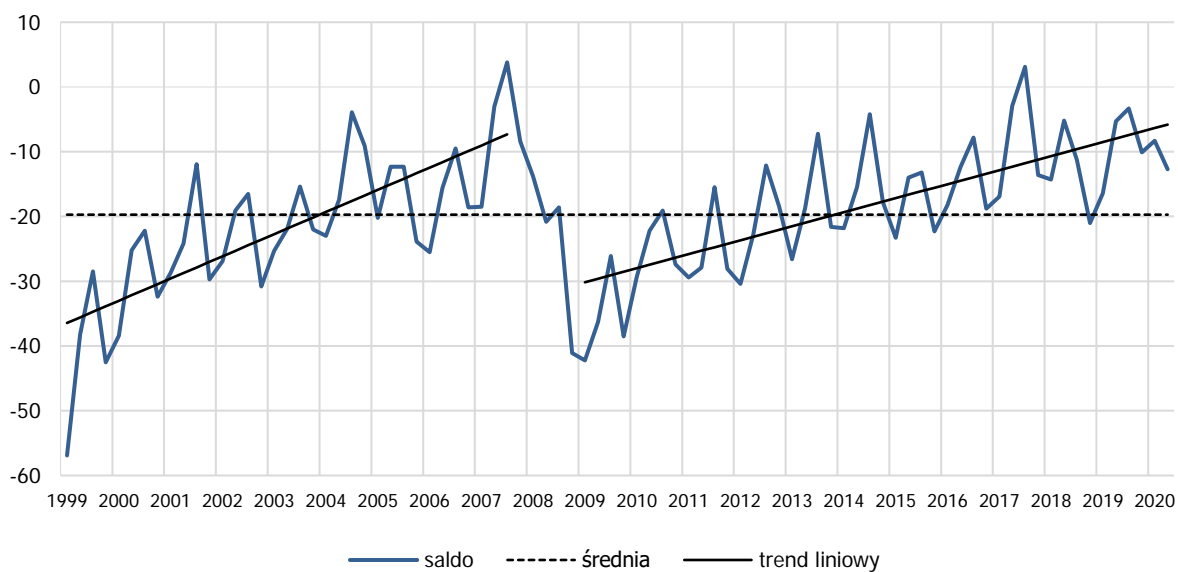
Zakupy pasz wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Zakupy pasz wg grup PKD 2007

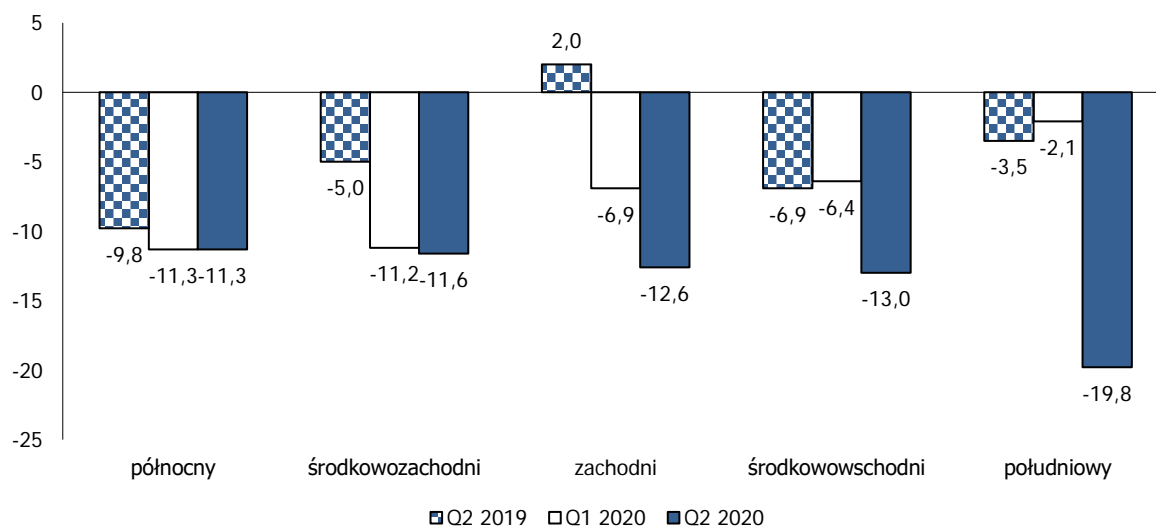

ZAKUPY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

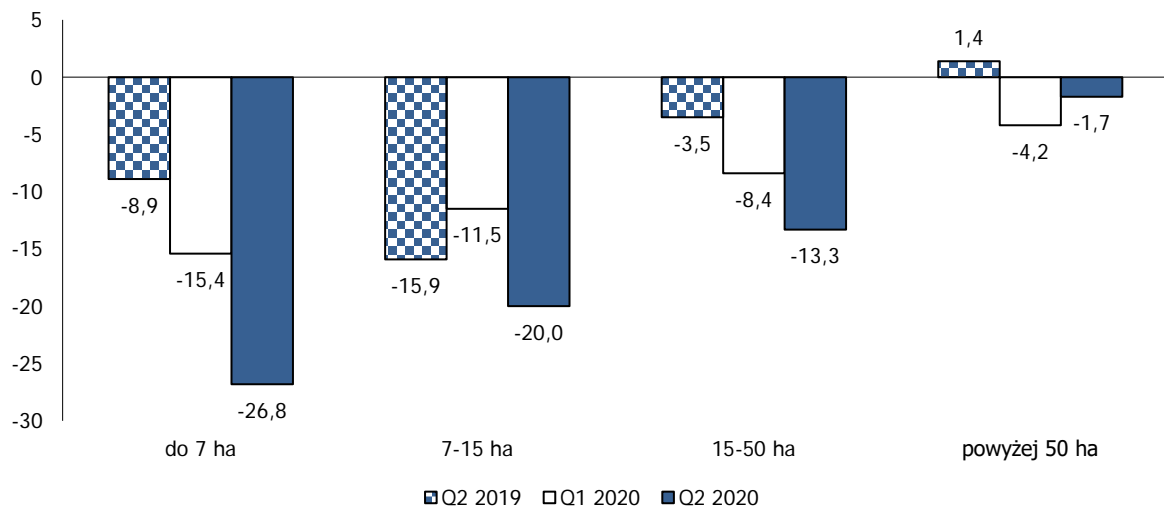

	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
1. wzrosły	10,3	15,0	17,1	13,2	15,1	13,5
2. nie zmieniły się	63,0	64,8	62,6	63,5	61,5	60,2
3. zmalały	26,7	20,3	20,4	23,3	23,4	26,2
4. nie dokonano	13,8	6,3	4,5	11,8	11,9	6,0
saldo (1.-3.)	-16,4	-5,3	-3,3	-10,1	-8,3	-12,7

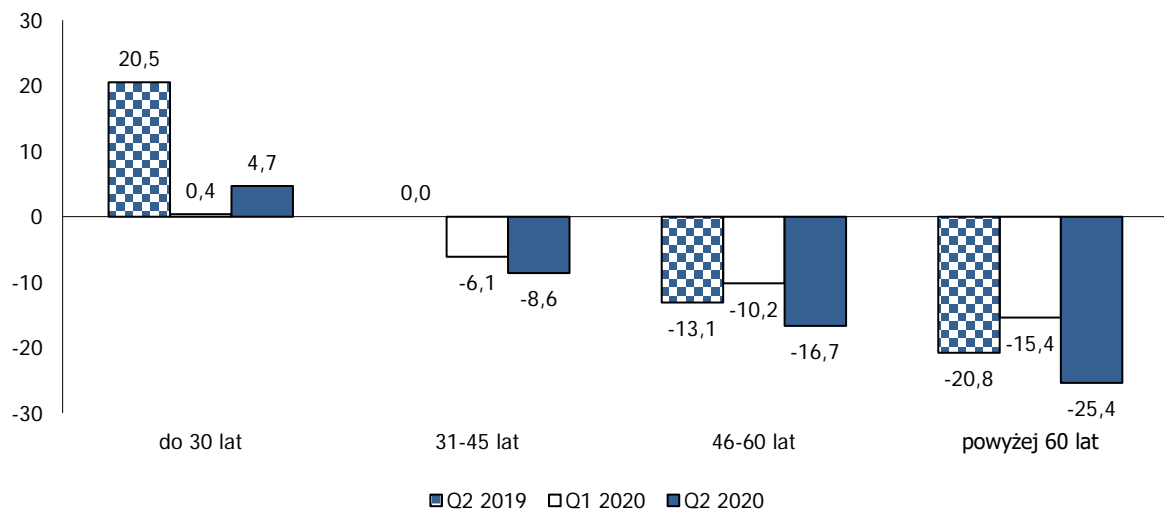
Zakupy środków ochrony roślin wg makroregionów

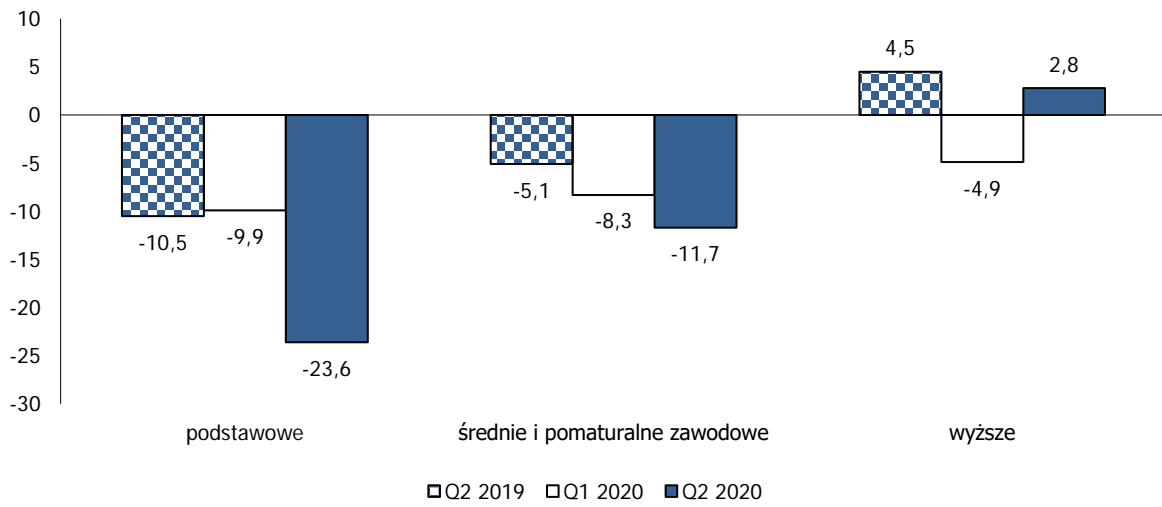
Zakupy środków ochrony roślin wg powierzchni gospodarstw rolnych

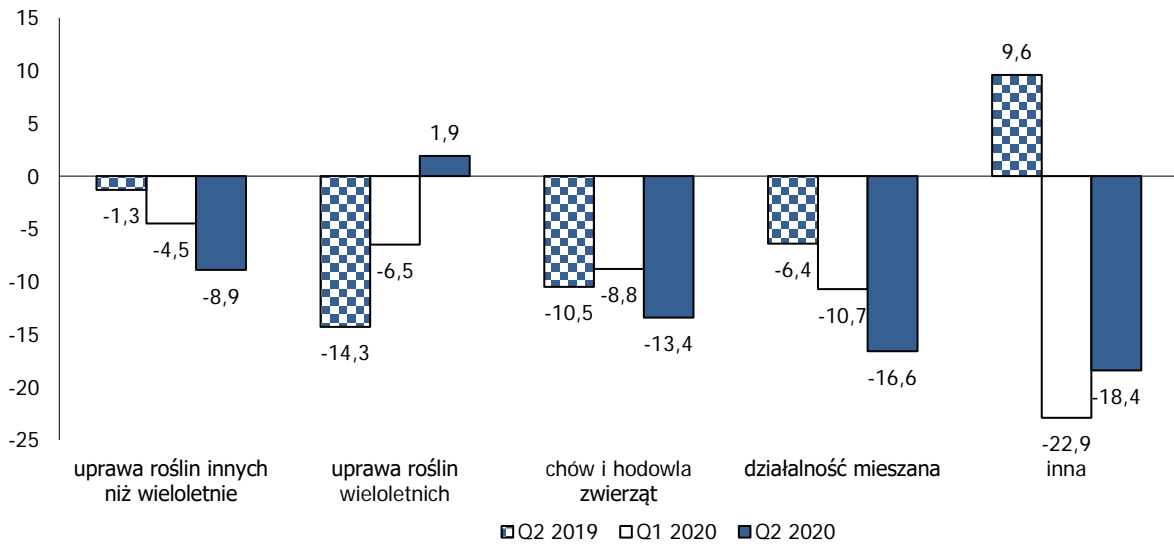
Zakupy środków ochrony roślin wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

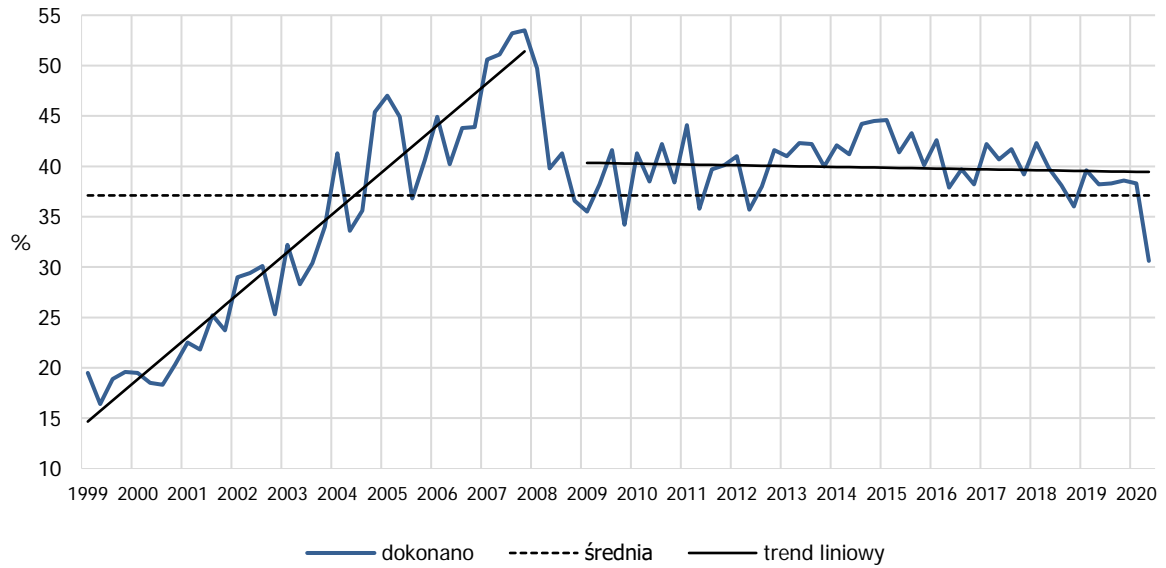
Zakupy środków ochrony roślin wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

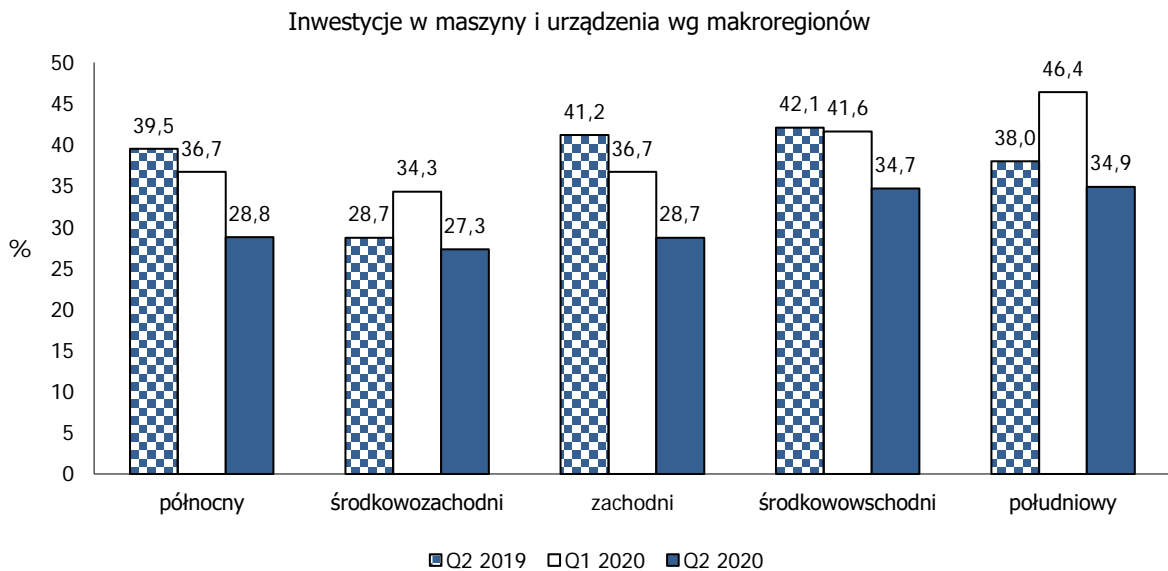
Zakupy środków ochrony roślin wg grup PKD 2007

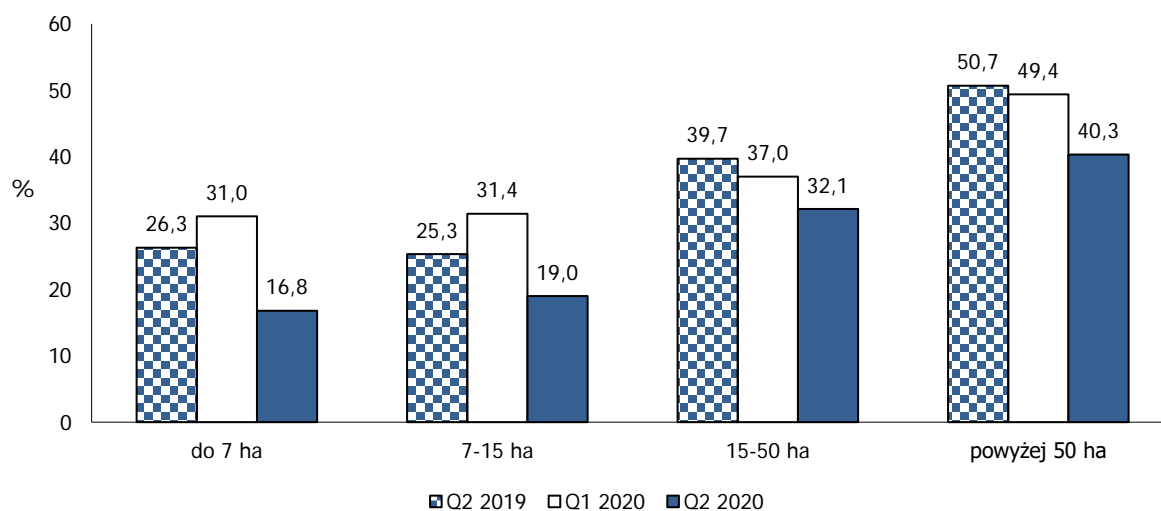
INWESTYCJE W MASZYNY I URZĄDZENIA

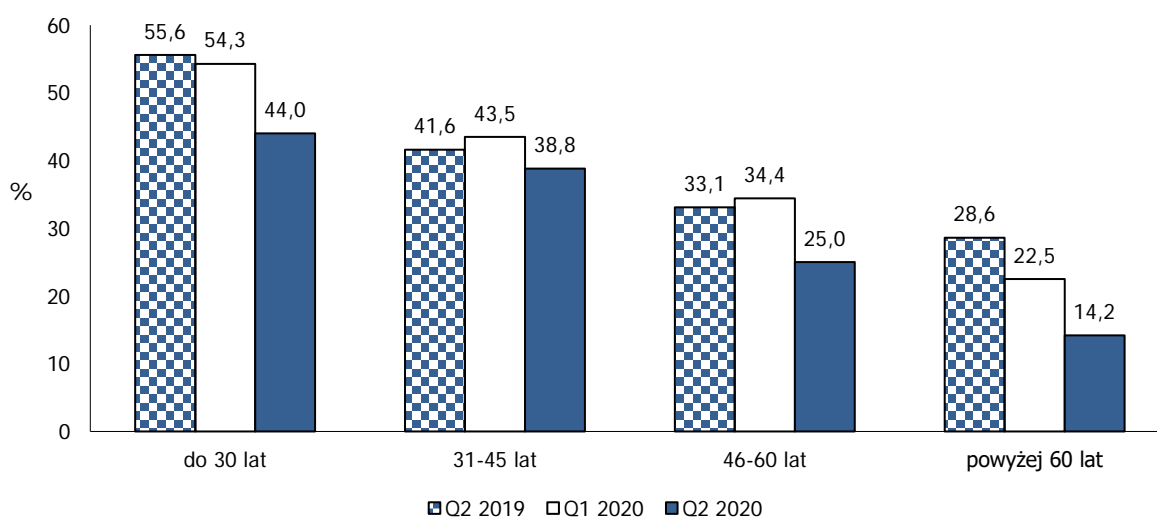
w %	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
dokonano	39,6	38,2	38,3	38,6	38,3	30,6
nie dokonano	60,4	61,8	61,7	61,4	61,7	69,4

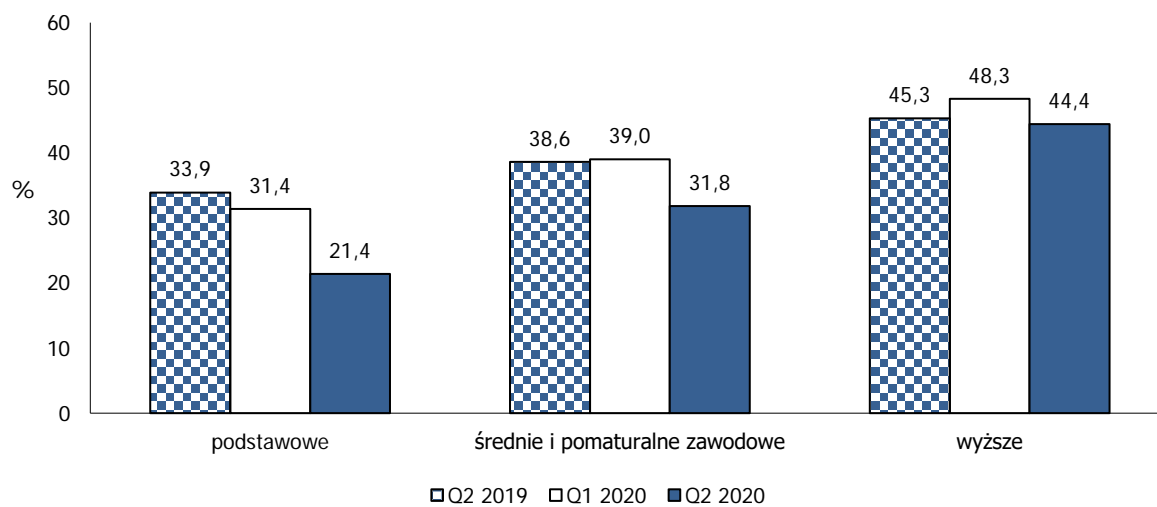
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg powierzchni gospodarstw rolnych

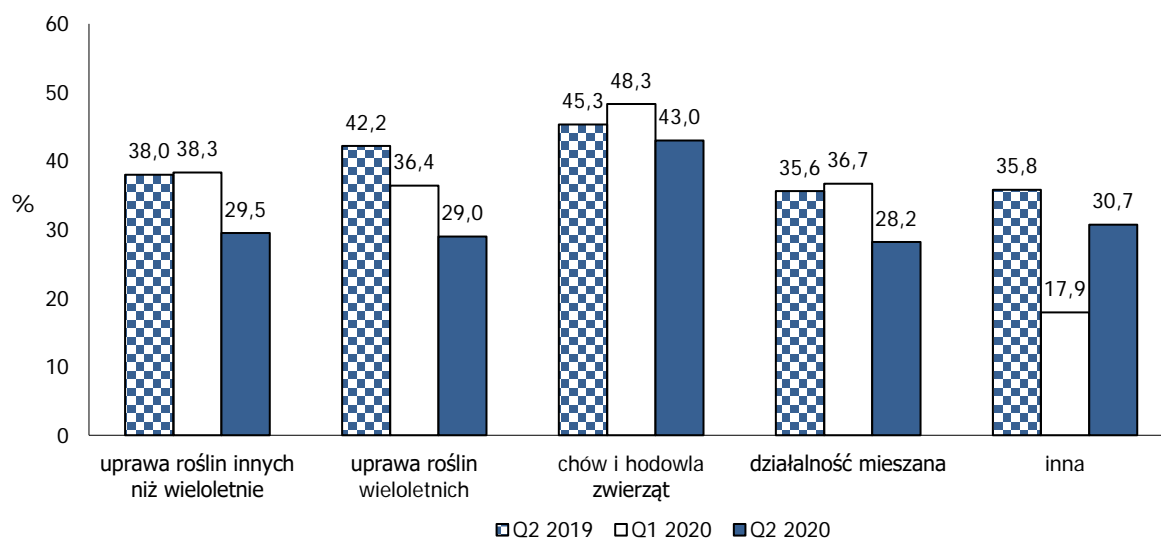
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

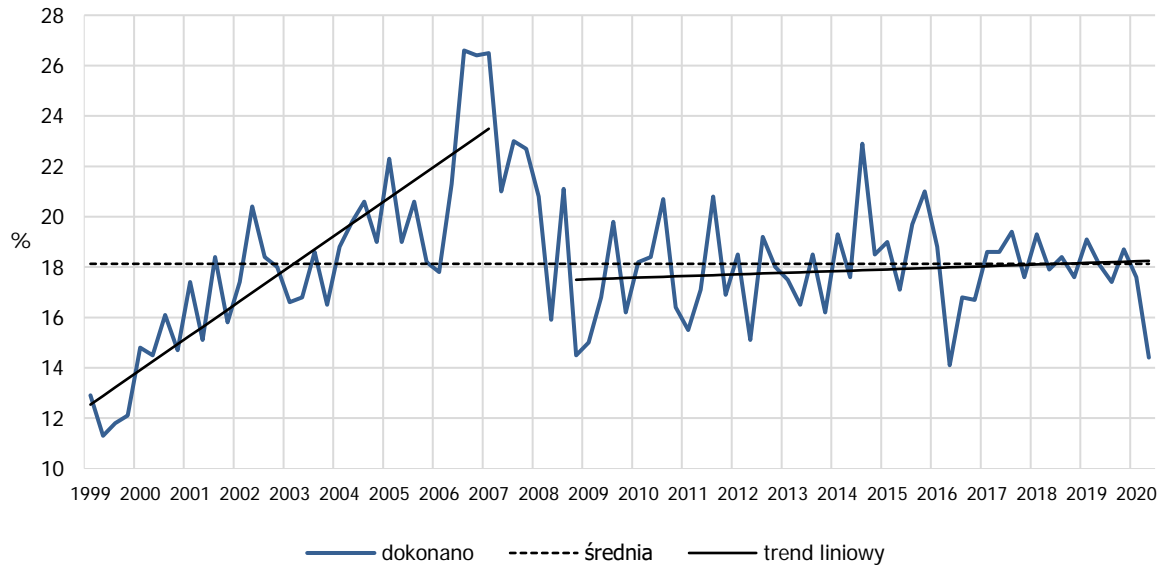
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

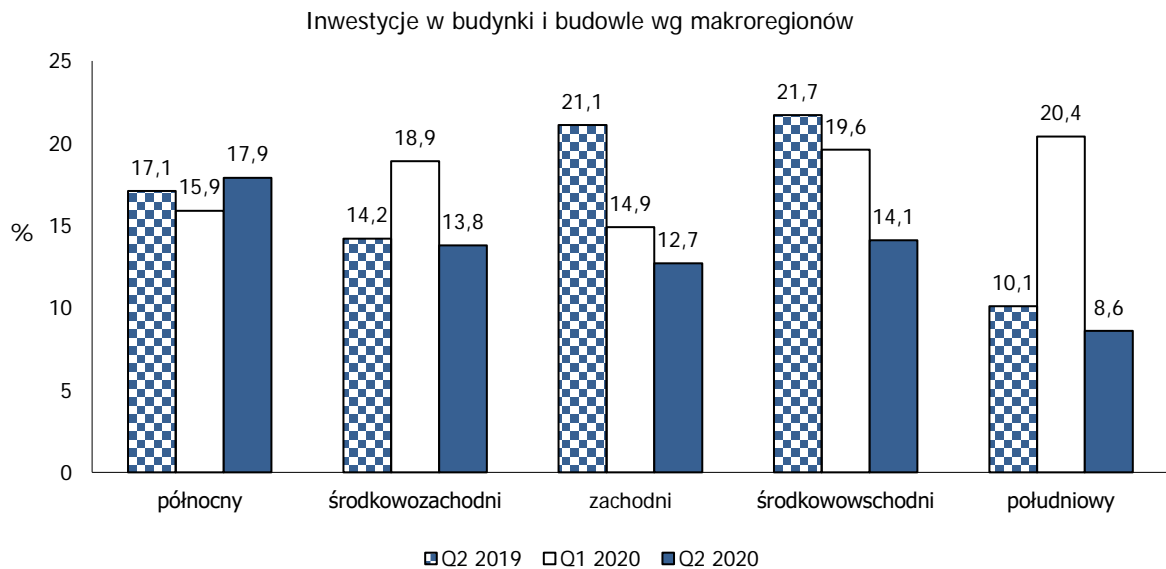
Inwestycje w maszyny i urządzenia wg grup PKD 2007

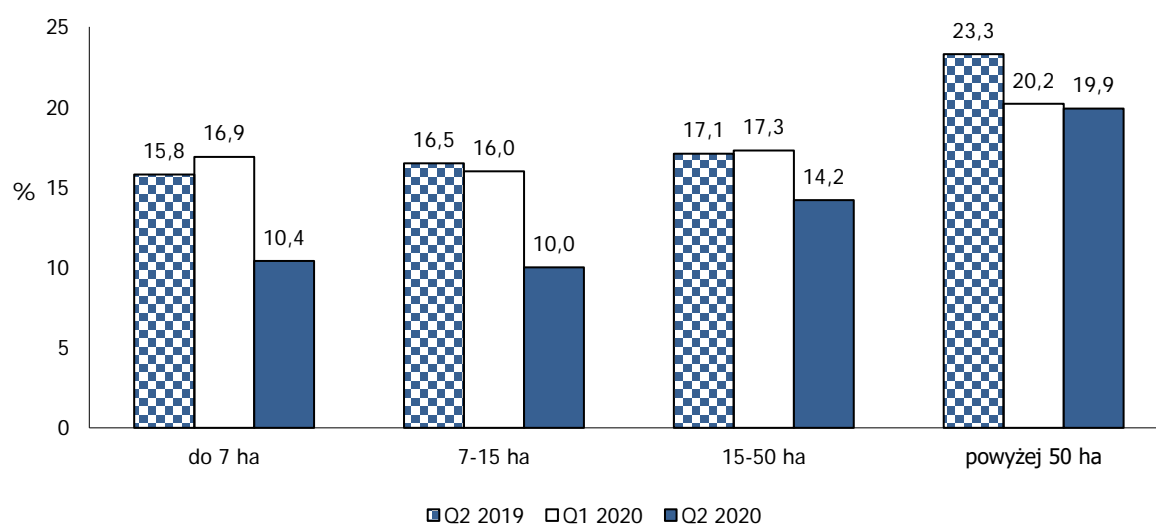
INWESTYCJE W BUDYNKI I BUDOWLE

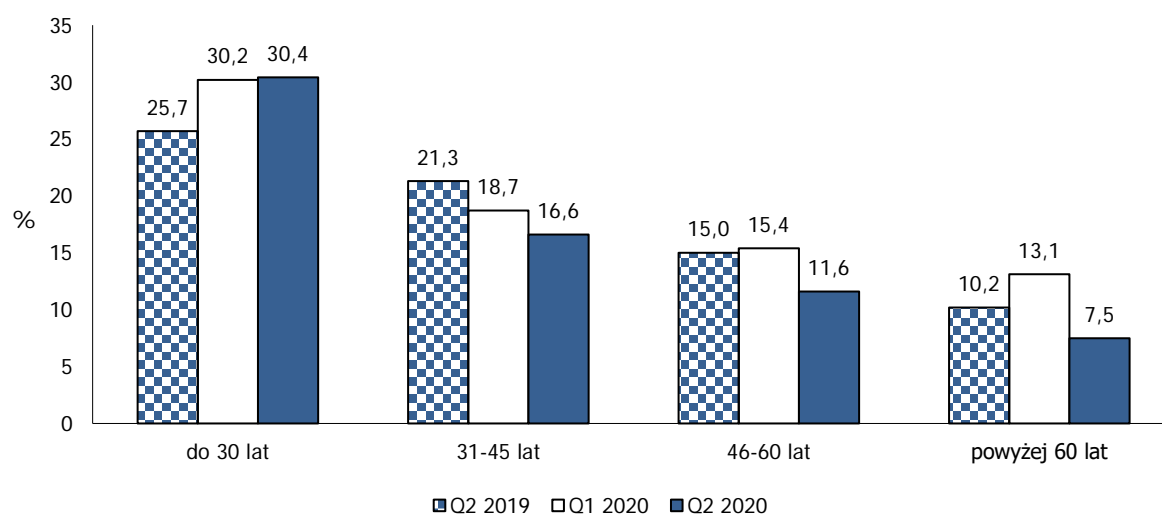
w %	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
dokonano	19,1	18,1	17,4	18,7	17,6	14,4
nie dokonano	80,9	81,9	82,6	81,3	82,4	85,6

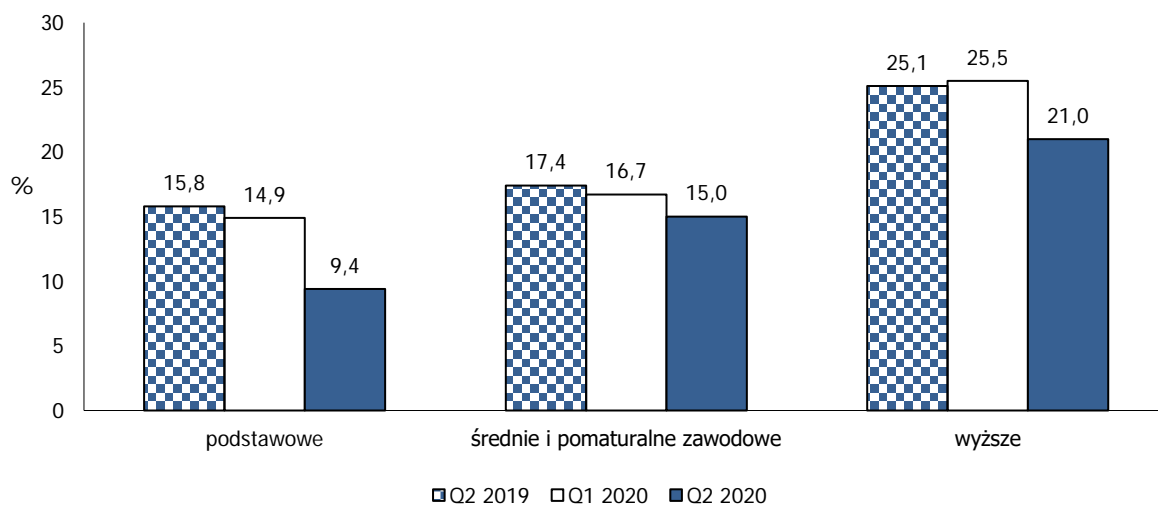
Inwestycje w budynki i budowle wg powierzchni gospodarstw rolnych

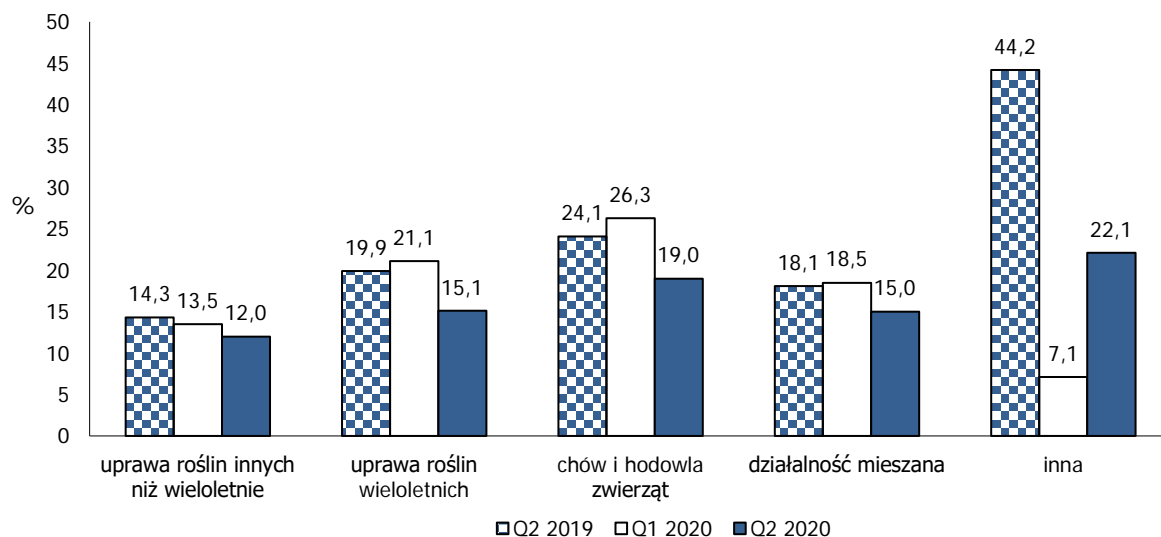
Inwestycje w budynki i budowle wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

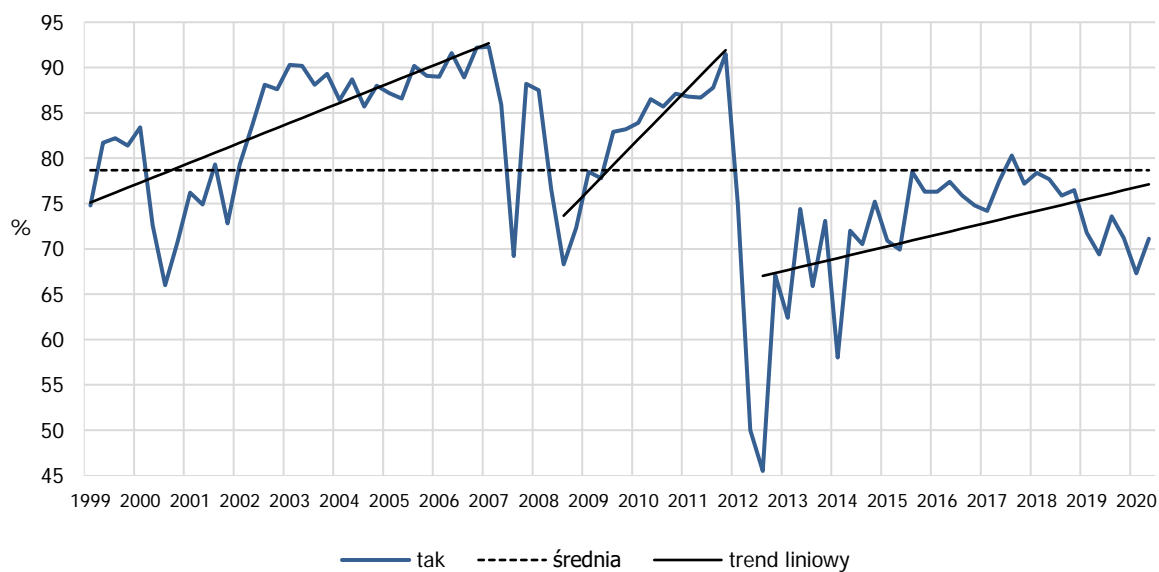
Inwestycje w budynki i budowie wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Inwestycje w budynki i budowie wg grup PKD 2007

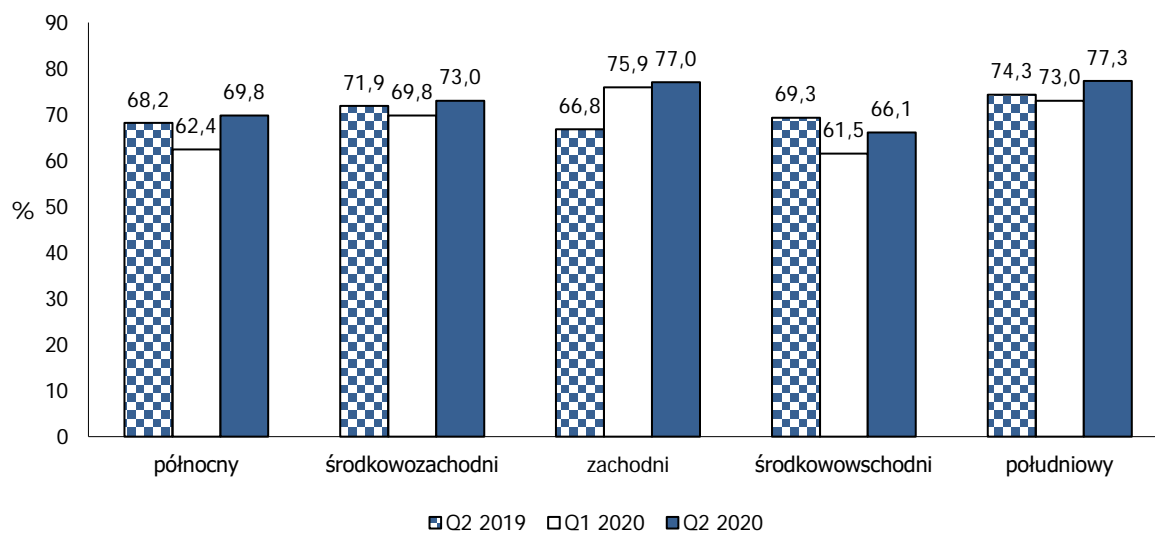

DOSTĘPNOŚĆ KREDYTÓW PREFERENCYJNYCH

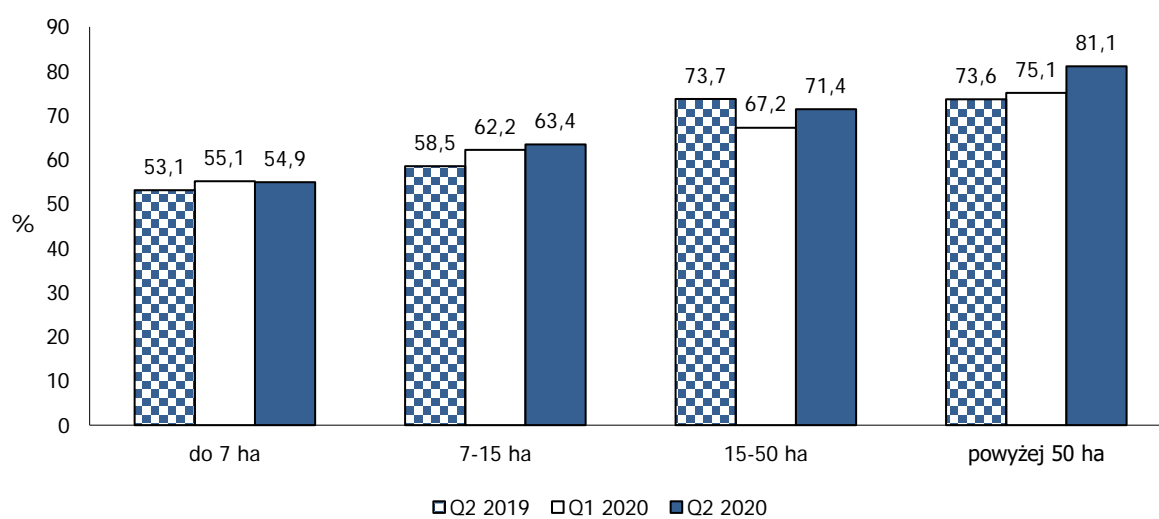

w %	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
tak	71,8	69,4	73,6	71,2	67,3	71,1
nie	28,2	30,6	26,4	28,8	32,7	28,9

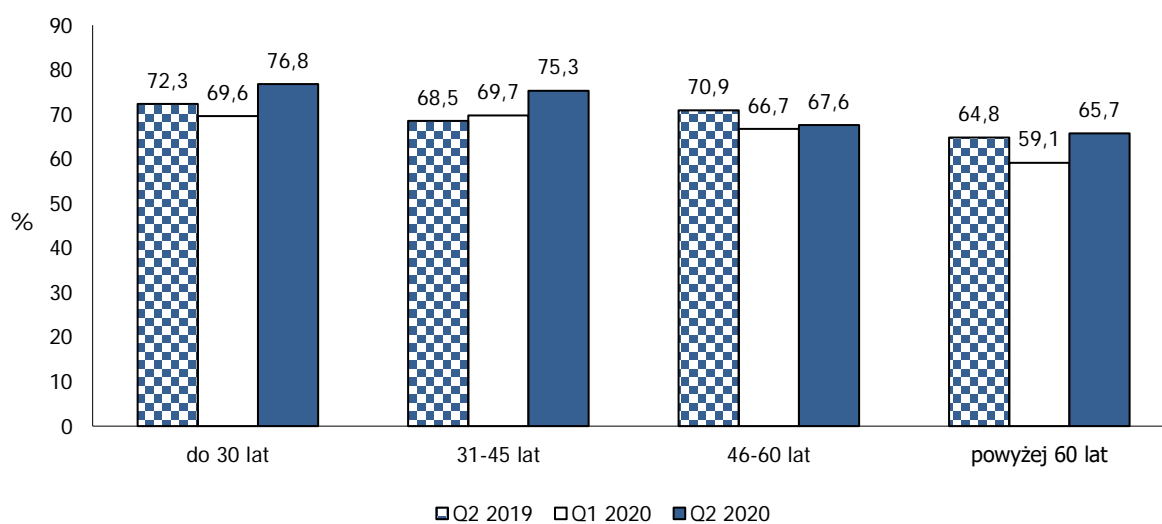
Dostępność kredytów preferencyjnych wg makroregionów

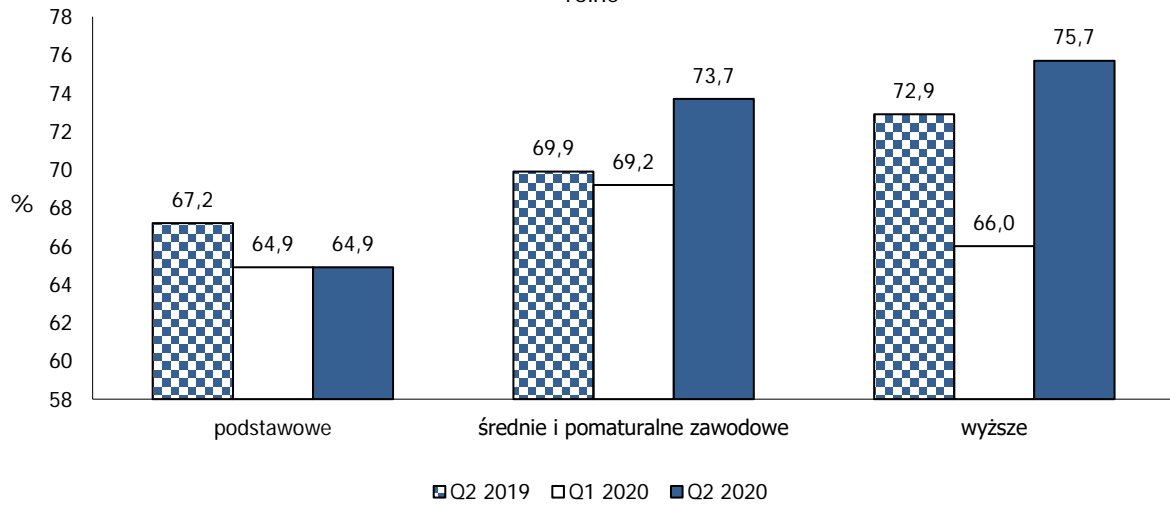
Dostępność kredytów preferencyjnych wg powierzchni gospodarstw rolnych

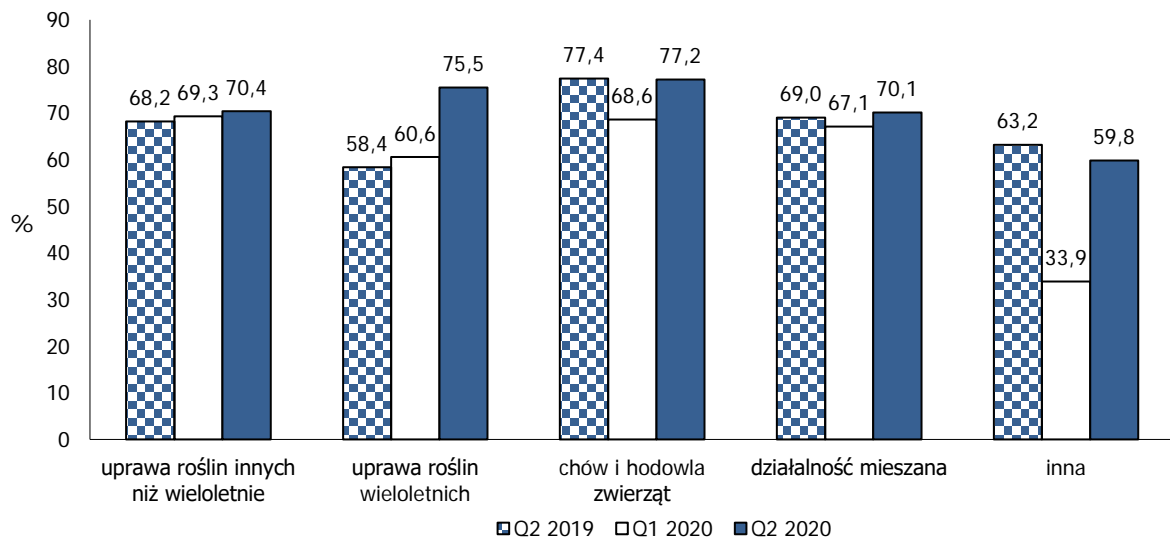
Dostępność kredytów preferencyjnych wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

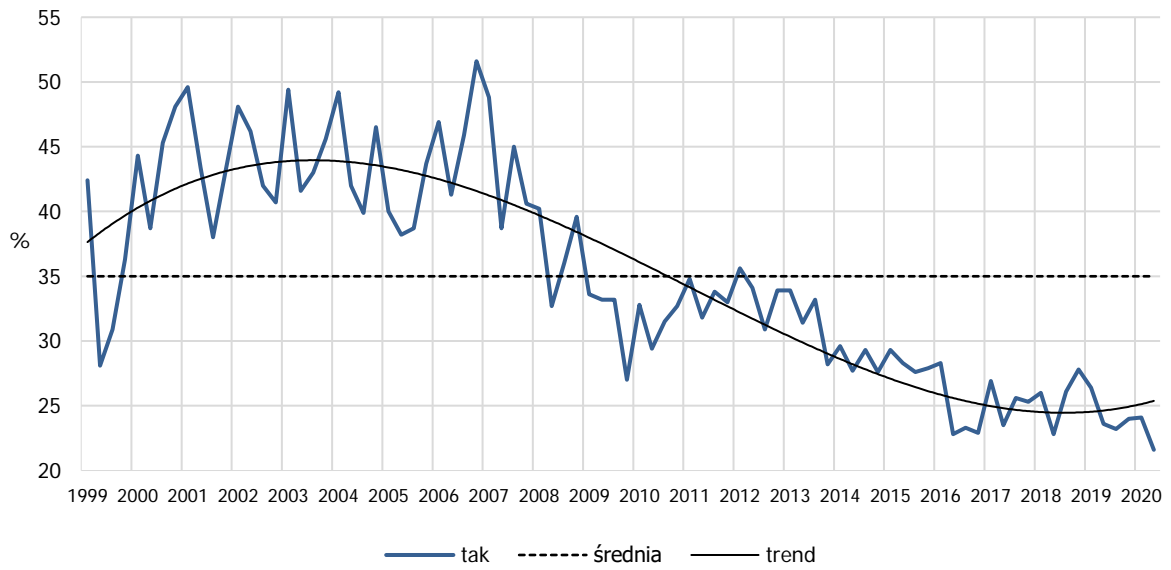
Dostępność kredytów preferencyjnych wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

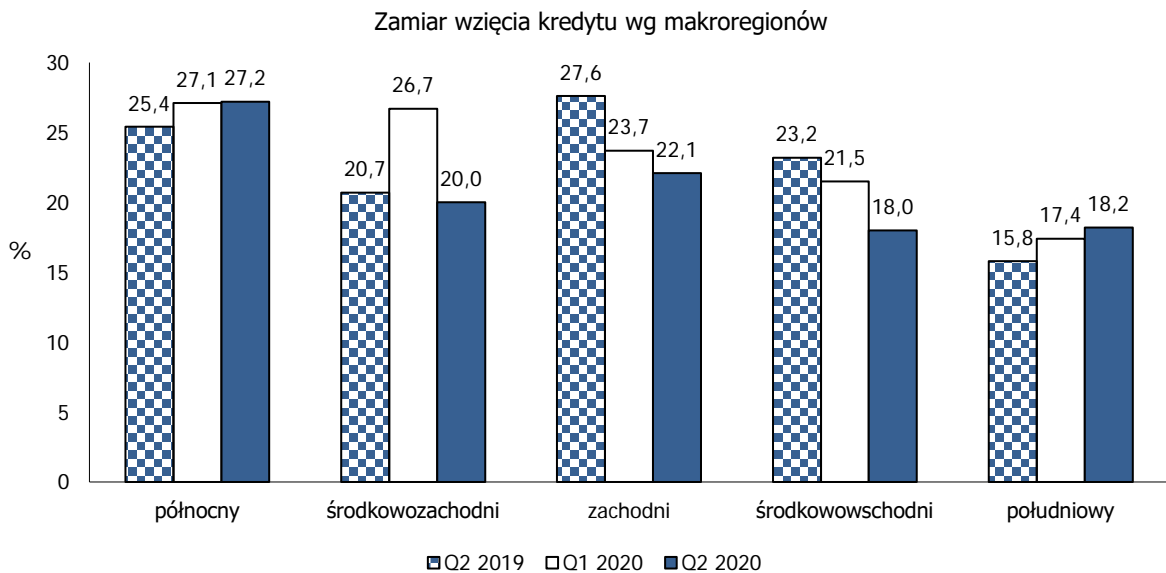
Dostępność kredytów preferencyjnych wg grup PKD 2007

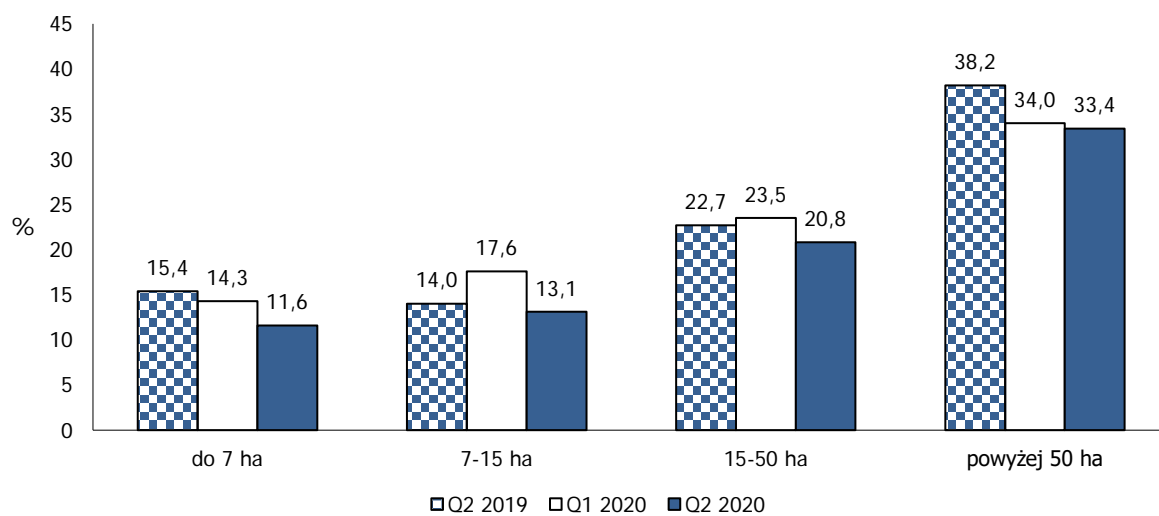
ZAMIAR WZIĘCIA KREDYTU

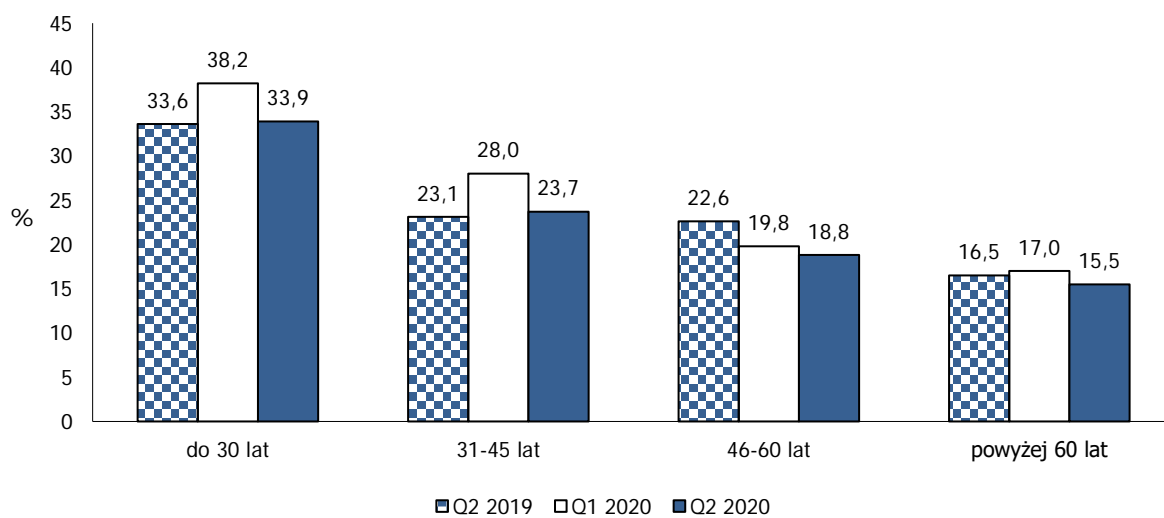
w %	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
tak	26,4	23,6	23,2	24,0	24,1	21,6
nie	73,6	76,4	76,8	76,0	75,9	78,4

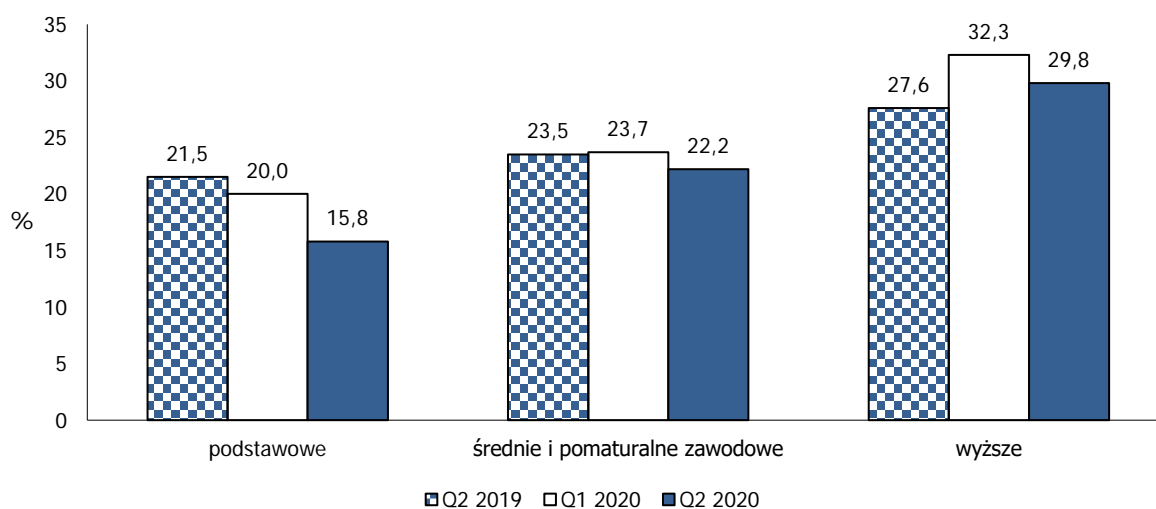
Zamiar wzięcia kredytu wg powierzchni gospodarstw rolnych

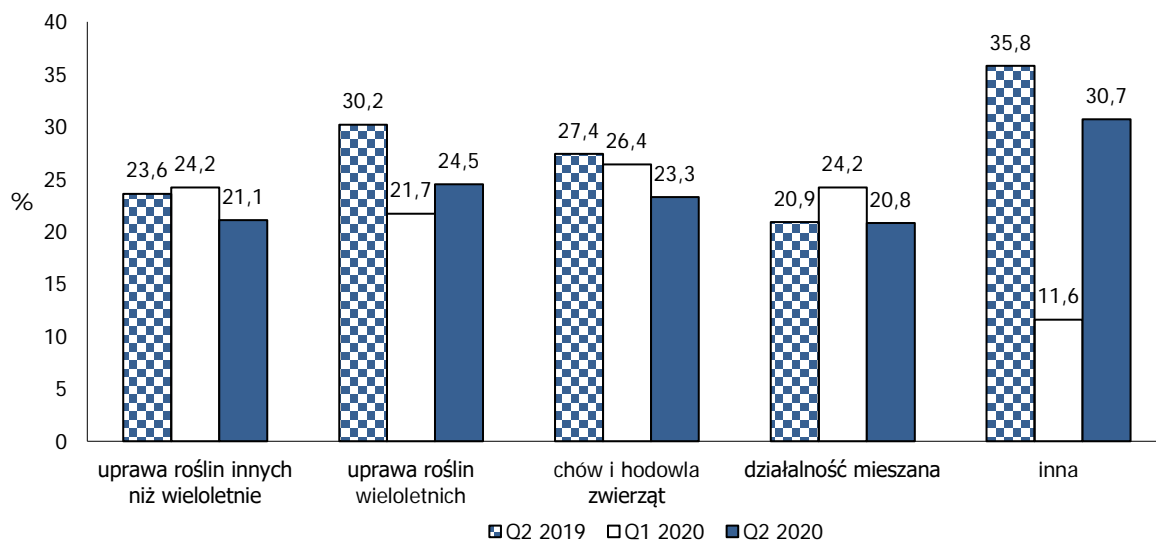
Zamiar wzięcia kredytu wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

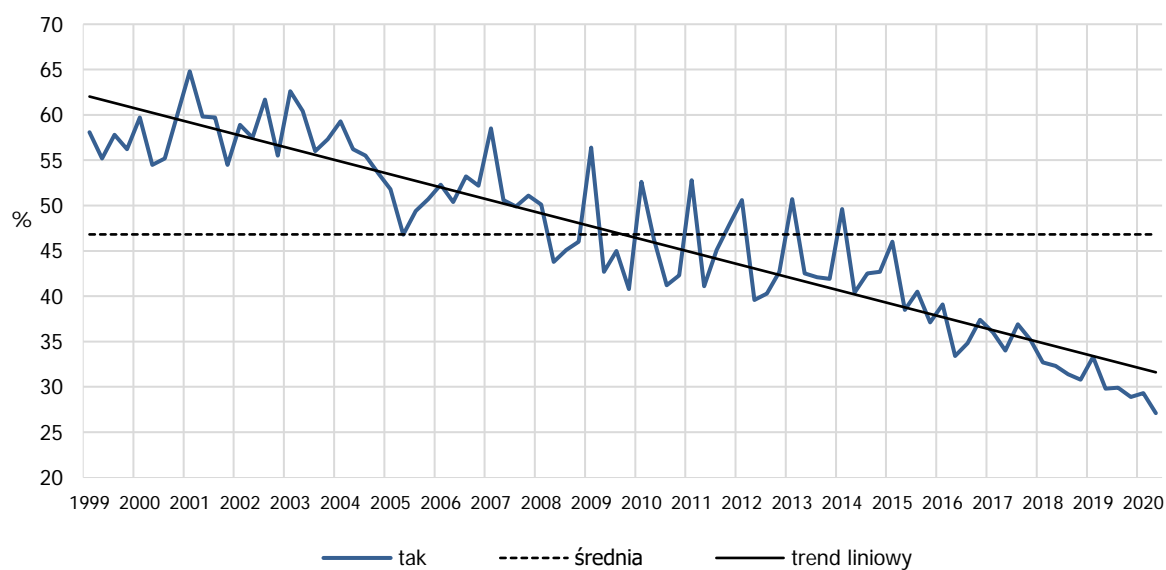
Zamiar wzięcia kredytu wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

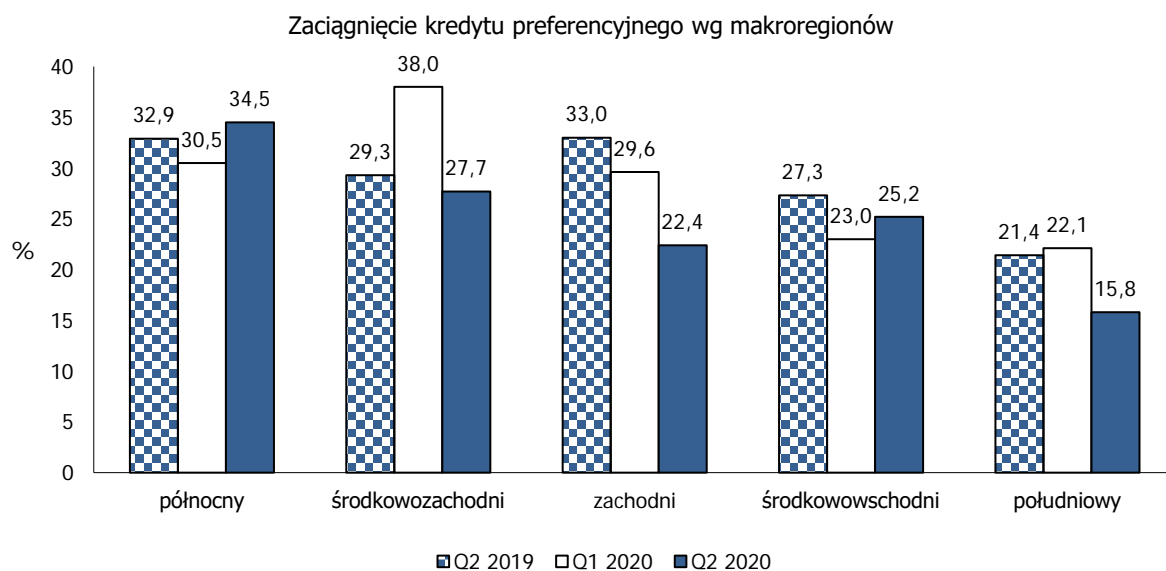
Zamiar wzięcia kredytu wg grup PKD 2007

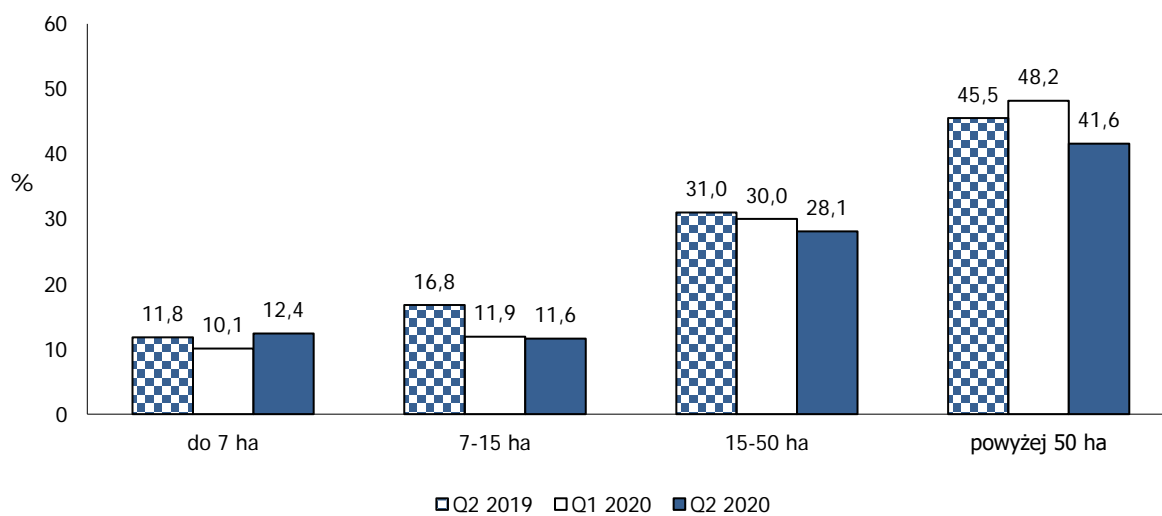
ZACIĄGIĘCIE KREDYTU PREFERENCYJNEGO

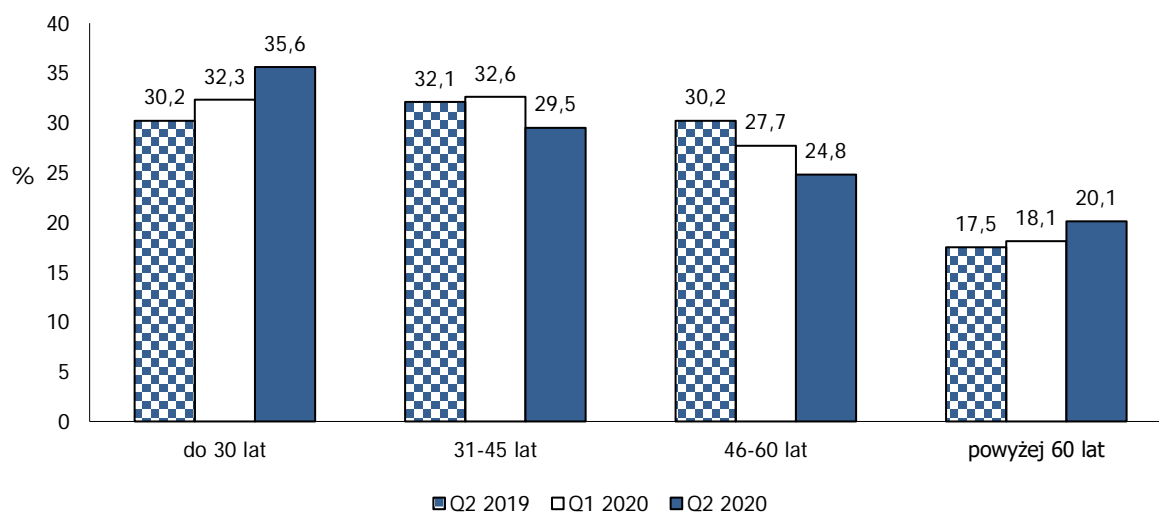
w %	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
tak	33,3	29,8	29,9	28,9	29,3	27,1
nie	66,7	70,2	70,1	71,1	70,7	72,9

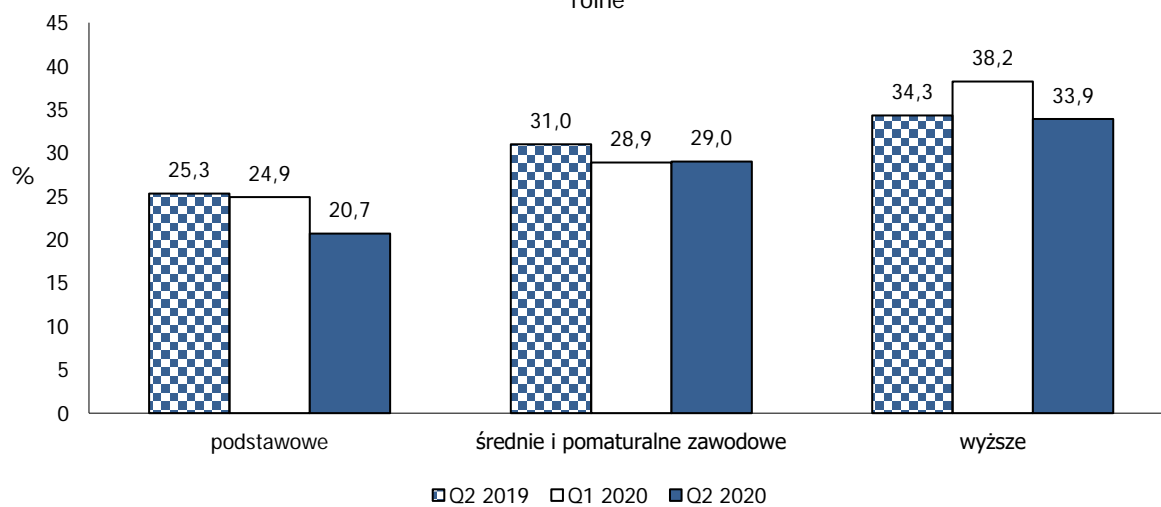
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg powierzchni gospodarstw rolnych

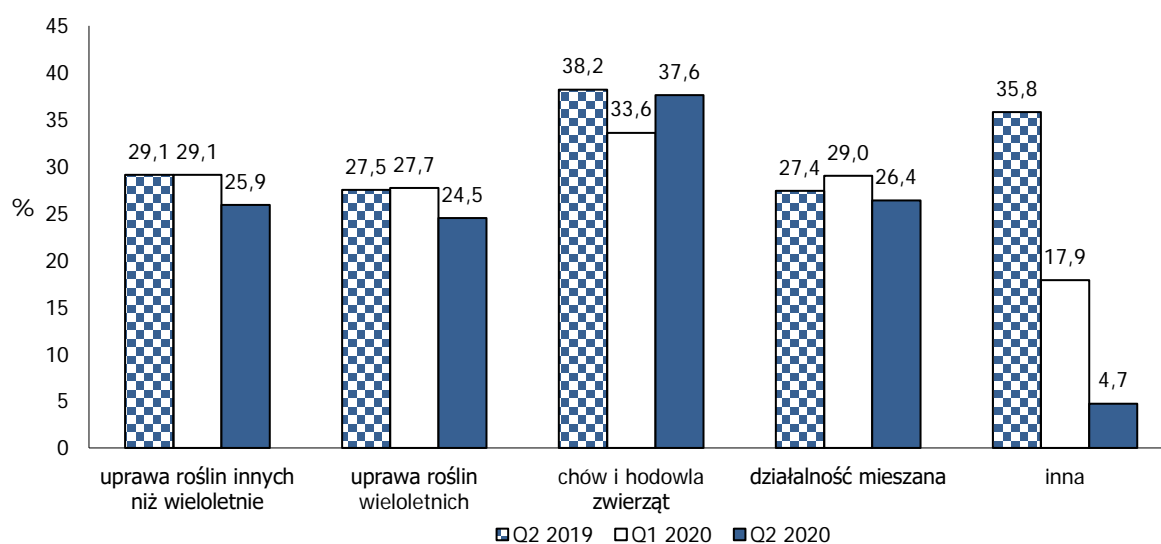
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

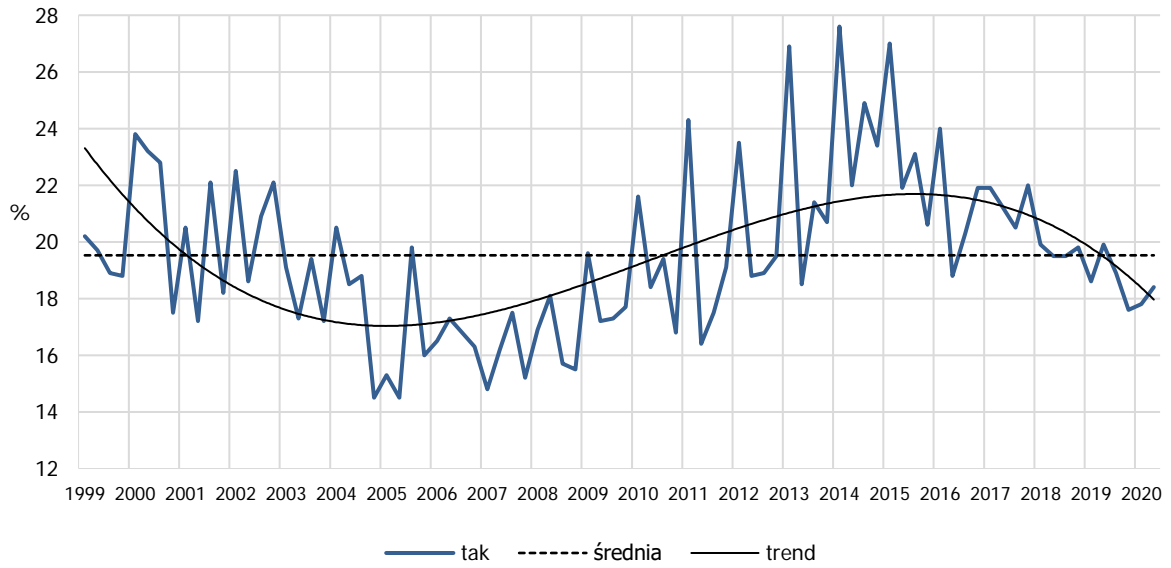
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

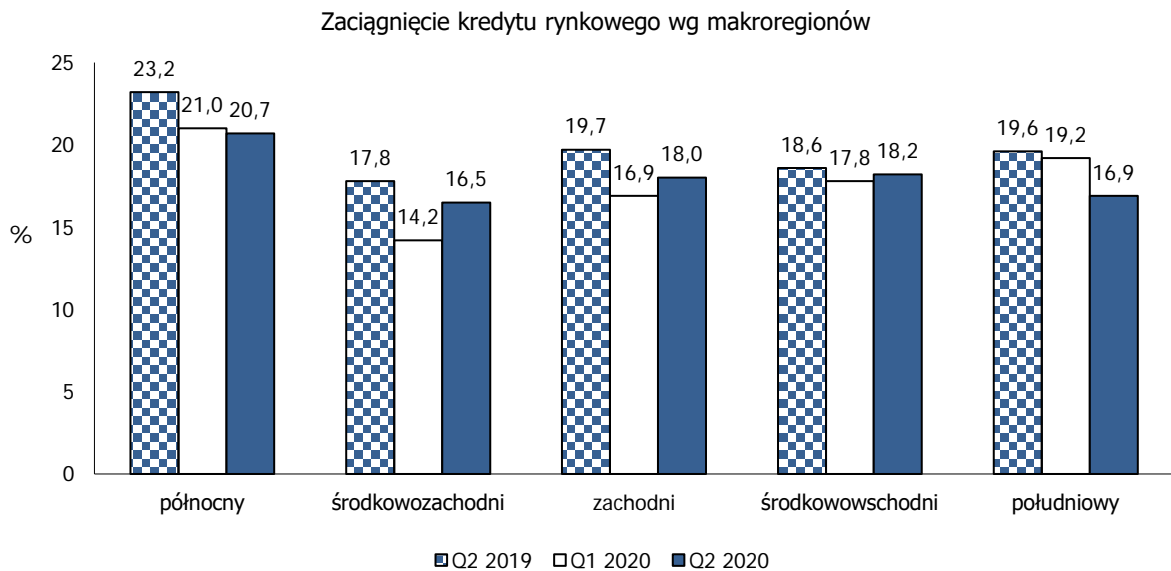
Zaciągnięcie kredytu preferencyjnego wg grup PKD 2007

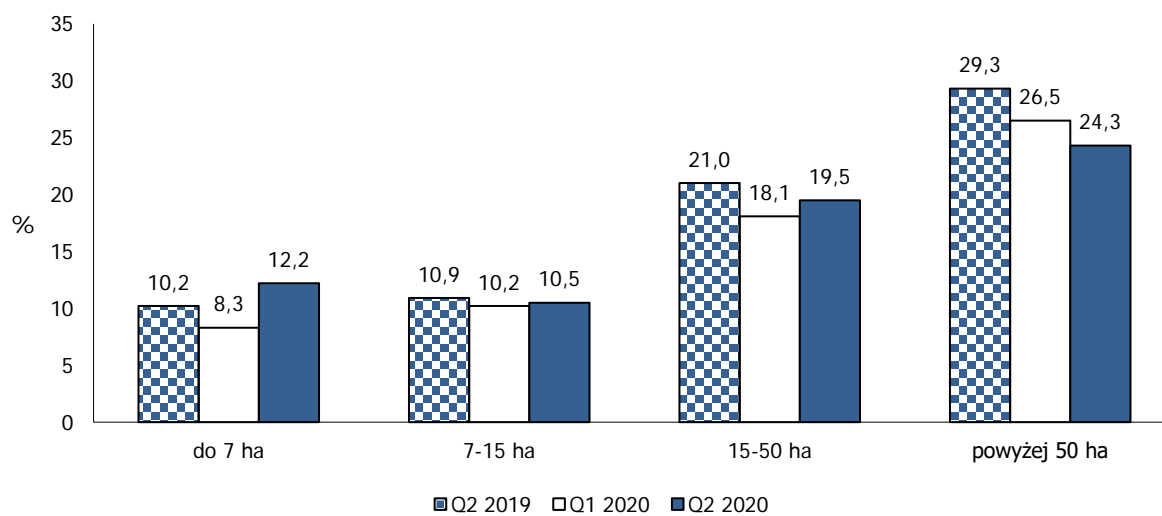
ZACIĄNIĘCIE KREDYTU RYNKOWEGO

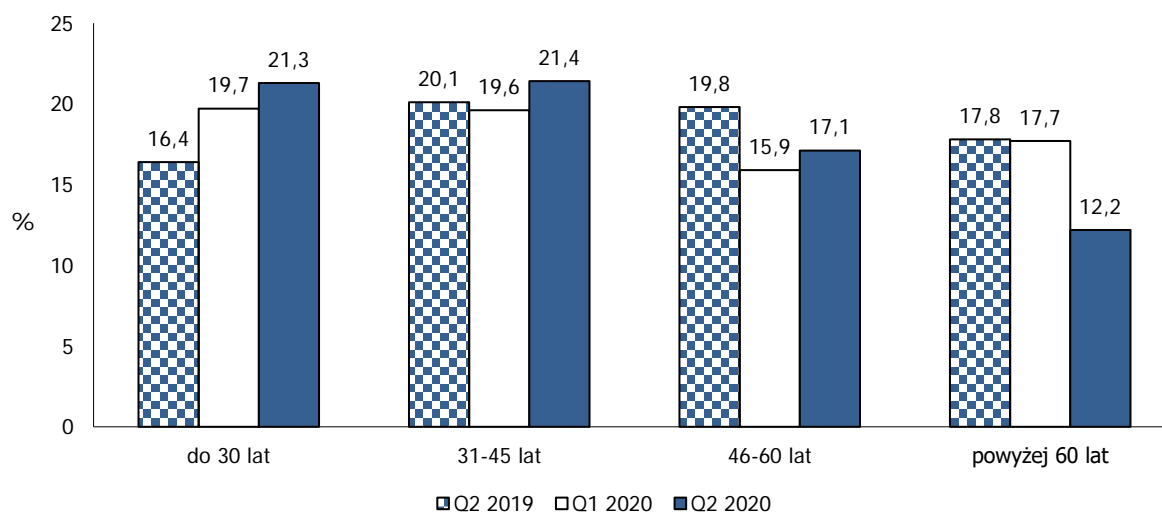
w %	Q1 2019	Q2 2019	Q3 2019	Q4 2019	Q1 2020	Q2 2020
tak	18,6	19,9	18,9	17,6	17,8	18,4
nie	81,4	80,1	81,1	82,4	82,2	81,6

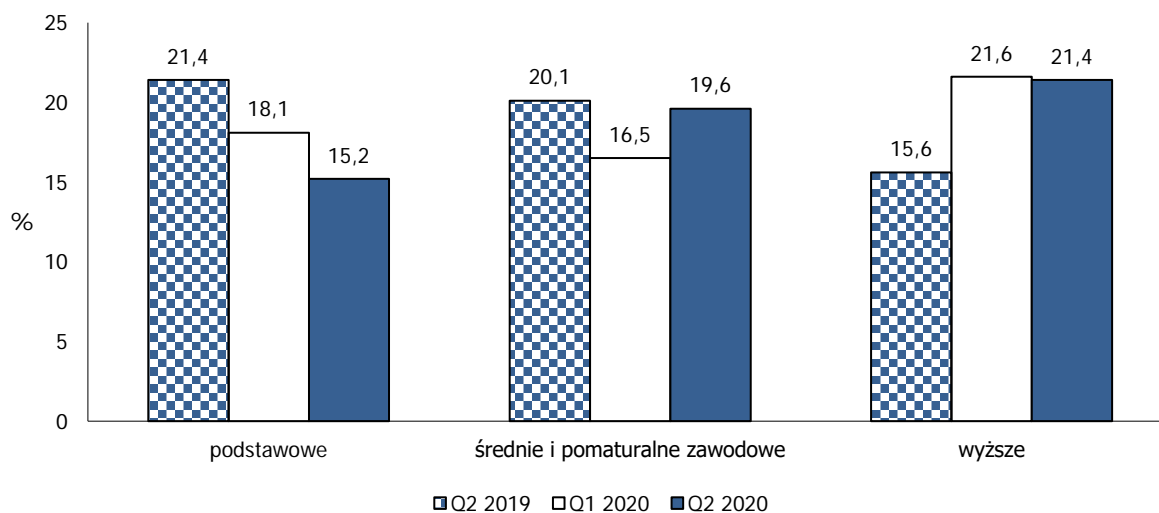
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg powierzchni gospodarstw rolnych

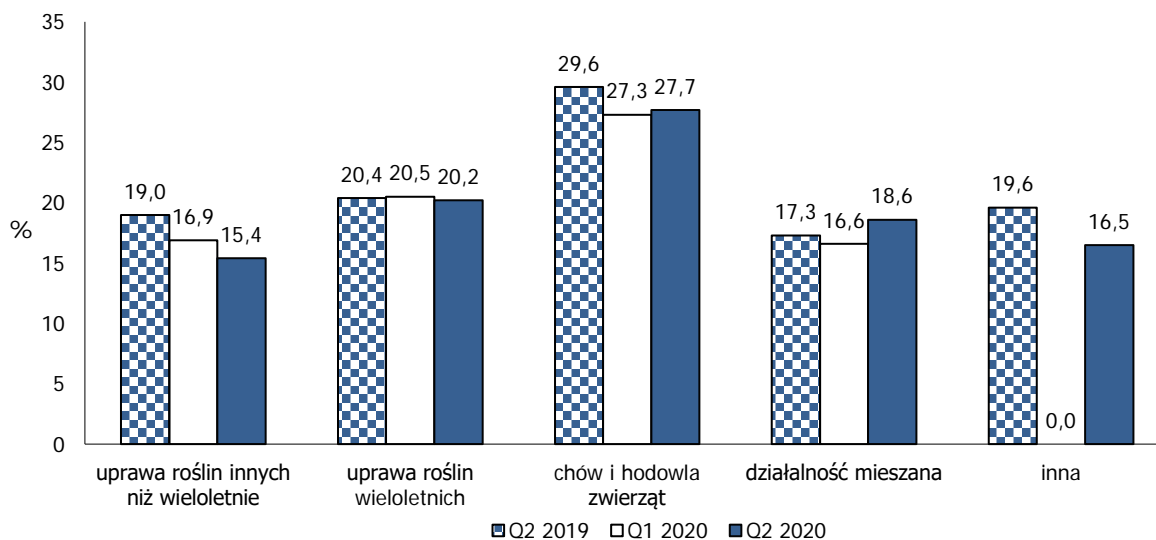
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

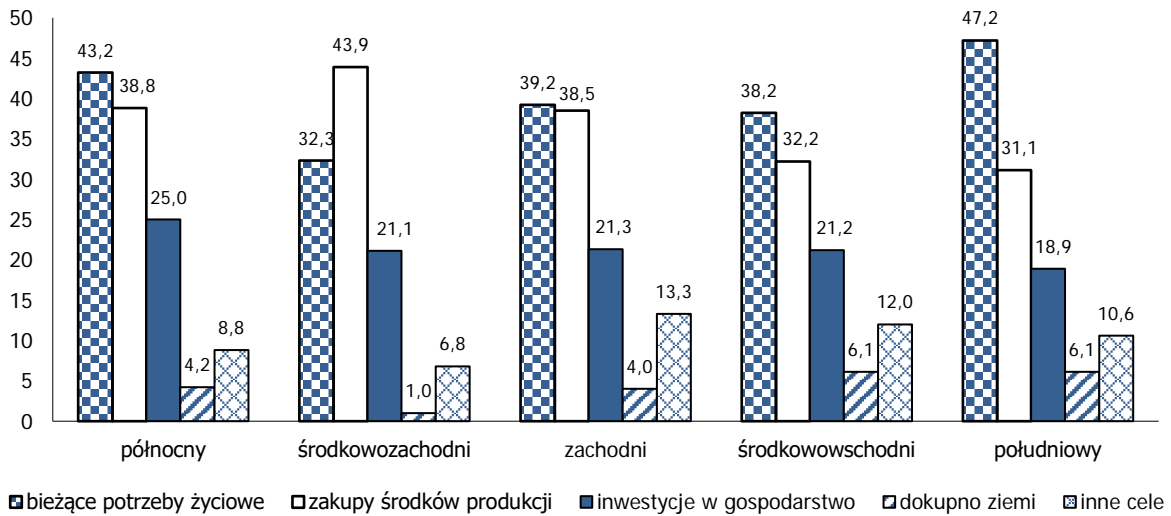
Zaciągnięcie kredytu rynkowego wg grup PKD 2007

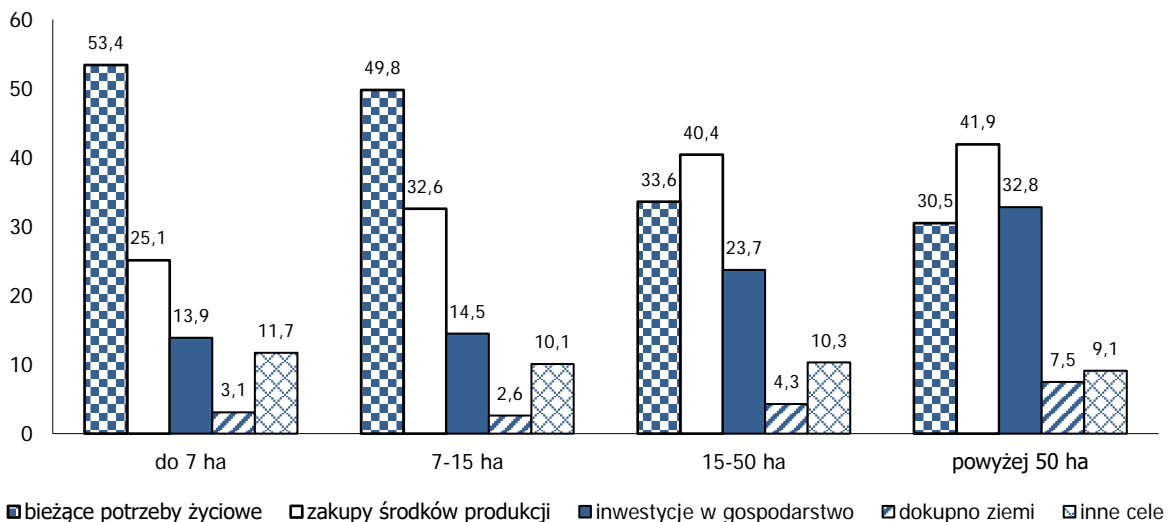
PRZEZNACZENIE DOPLAT BEZPOŚREDNICH

	Q2 2015	Q2 2016	Q2 2017	Q2 2018	Q2 2019	Q2 2020
bieżące potrzeby życiowe	27,9	32,3	31,4	31,0	32,2	39,1
zakupy środków produkcji	43,3	45,7	45,8	42,6	40,1	37,0
inwestycje w gospodarstwo	27,2	21,6	24,9	26,5	26,5	21,9
dokupno ziemi	6,1	4,2	5,0	3,8	5,1	4,3
inne cele	9,0	8,9	8,1	10,5	8,1	10,2

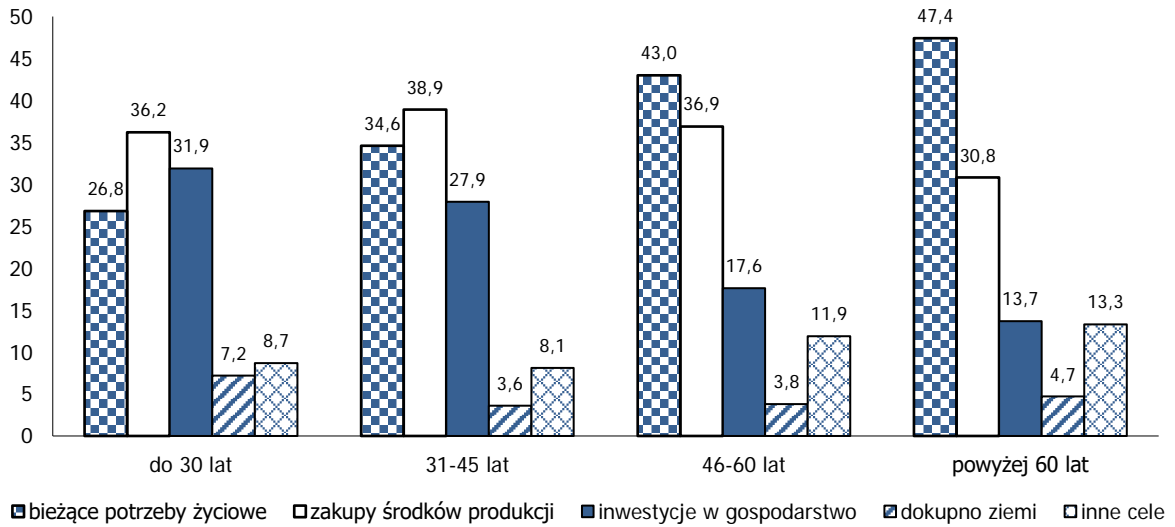
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg makroregionów

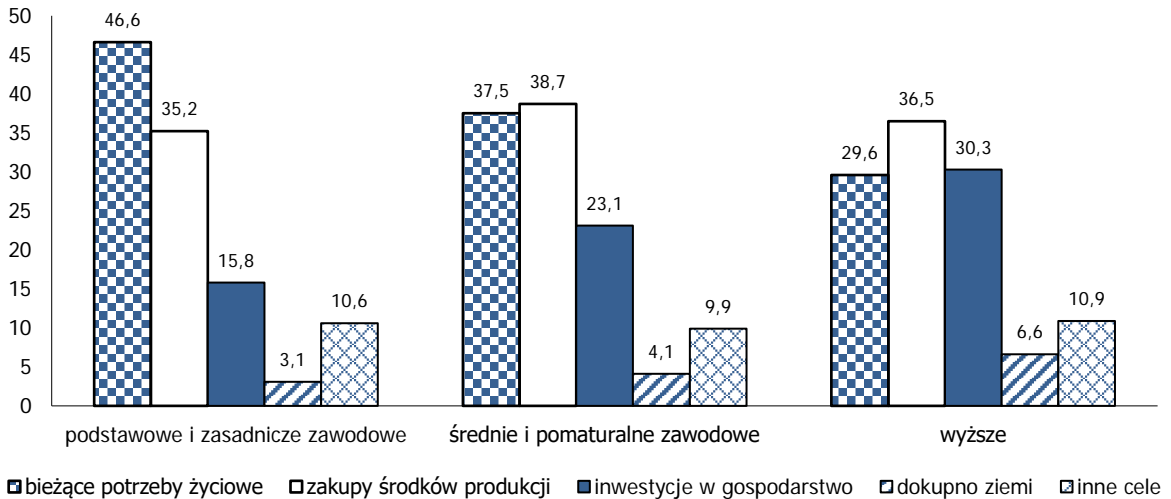
Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg powierzchni gospodarstw rolnych

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wieku prowadzącego gospodarstwo rolne

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg wykształcenia prowadzącego gospodarstwo rolne

Przeznaczenie dopłat bezpośrednich wg grup PKD 2007

